JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti ● 99. vuosikerta 18.8.2023

6 | 23

Menisitkö lakkoon freelancereiden puolesta?
s. 4

Työehtosopimus paransi kääntäjien palkkioita
s. 6

Keskittymiskyky on koetuksella, kun toimittaa kuutta lehteä
s. 28

Kulttuurijournalismi vähenee. Se myös monipuolistuu, sanovat Taija Roiha ja Juhani Kenttämaa. 14

KUVA: MEERI UTTI

Bonnieraffären var en orsak till att Kalle Silfverberg tackade ja till jobbet som Hufvudstadsbladets nya chefredaktör.

s.30

"Me toimittajat mokasimme vaalit."

Susanna Kuparinen

s.9

Me Naisten päätoimittaja Katja Sipilä vastasi Journalistin kohtuuttomiin väitteisin.

s.10

Maria Pettersson ● maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Media ei ole osapuoli

Perussuomalaisten puheenjohtaja **Riikka Purra** avasi elokuun puoluekokouksen sättimällä mediaa. Se oli ensimmäinen asia, jonka hän tervetulotoivotusten jälkeen halusi puoluetovereilleen viestittää. Mediaa haukkuivat myös eduskunnan puhemies **Jussi Halla-aho**, puoluevirkailija **Matti Putkonen** sekä moni muu puolueen näkyvä hahmo. Ministeri **Wille Rydman** taas on käynyt koko kesän yksipuolista sotaa lehdistöä vastaan.

Poliitikot ovat kautta historian olleet tyytymättömiä vapaaseen mediaan. Tällä ja edellisellä hallituskaudella mediasta on kuitenkin yritetty ennennäkemättömällä vimmalla tehdä osapuoli asioissa, joissa olemme vain viestintuoja.

Kun media uutisoi edellisen pääministerin **Sanna Marinin** (sd.) tanssivideosta, oli moni hänen aatetoverinsa sitä mieltä, että media yrittää kampittaa pääministeriä. Media oli kuulemma poliittisella ristiretkellä pääministeriä vastaan. Sama laulu kaikui *Hesarin* julkaistua Rydmanin rasistiset viestit. Nyt elinkeinoministerin aatetoverit olivat vuorostaan sitä mieltä, että lehdistö yrittää kampittaa ministerin.

Edellisellä kaudella asialla olivat pääasiassa puolueiden vähäisemmät jäsenet, nyt mediaa haukkuu puolueen korkein johto puhemiestä myöten.

Strategia on tuttu **Trumpin** pelikirjasta. Tarkoitus on yrittää tehdä mediasta osapuoli. Median ei pidä suostua tähän. Me emme ole osapuoli.

KUN TIEDOTUSVÄLINE JULKAISEE tietoa ministerin edesottamuksista, kyse on tiedonvälityksestä. Kyseessä ei ole sodanjulistus tai ajojahti.

Media julkaisee tiedon, vaikkapa ministerin rasististen viestien sisällön. Tiedon perusteella kansalainen voi muodostaa mielipiteensä: yhtä viestit eivät liikuta, toinen pitää niitä pöyristyttävinä ja kolmas ajattelee, että olipa nasevasti sanottu. Kun media julkaisee tanssivideon, yksi pitää sitä yhdentekevänä, toinen

KUVA: ELLA KIVINIEMI

Kukka Andersson haluaa, että lasten ääni kuuluisi enemmän uutisissa.

s.42

Poliitikot toistelevat väitettään puolueellisesta mediasta tiuhaan. Sille on syy.

paheksuttavana ja kolmas upeana. Videon tai viestien julkaisu ei itsessään ole kannanotto, saati poliittinen toimi.

On tietysti elinkeinoministerin edun mukaista kääntää keskustelu pois viestien rasistisesta sisällöstä ja uskotella, että niiden julkaisu on poliittinen toimi häntä vastaan. Todellisuudessa media noudatti *Journalistin ohjeiden* ensimmäistä kohtaa: kansalaisilla on oikeus saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Mikäli toimitus saa tietoonsa, että vallankäyttäjä lähettelee rasistisia viestejä, sillä on velvollisuus tuoda asia julki.

TOISTAISEKSI YRITYKSET TEHDÄ mediasta osapuoli eivät ole onnistuneet. Twitterissä, tai siis X:ssä, keskustelu on luokatonta, mutta maailma sen ulkopuolella on toisenlainen. Suomalaisten luottamus uutisiin on huippuluokkaa, ja toisin kuin muualla maailmassa, luottamus on kolme viime vuotta kasvanut.

Voimme itse tukea luottamusta pohtimalla, miten osallistumme yhteiskunnalliseen keskusteluun. Jokaisella ihmisellä on näkemyksiä yhteiskunnan tilasta. Journalistin ammattitaitoon kuuluu omien arvojen tunnistaminen ja se, etteivät arvot valu neutraaleihin uutisjuttuihin asiattomalla tavalla.

Hyvin kärkevä puoluepoliittinen kannanotto sosiaalisessa mediassa – tai miksei perinteisessäkin – saattaa näyttää yleisön silmissä omituiselta. Yhteiskunnallista keskustelua voi tietenkin käydä, mutta siinä missä journalismin ammattilainen erottaa helposti somepostaukset, mielipiteelliset näkökulmajutut ja neutraalit uutisjutut toisistaan, yleisön jäsen ei välttämättä erota.

Moni yhteiskunnallinen vaikuttaja haluaa väkisin tehdä mediasta osapuolen. Poliitikot toistelevat väitettään puolueellisesta mediasta tiuhaan. Sille on syy. Kuten presidenttiehdokas Halla-aho totesi puoluekokouksen puheessaan: toisto on kaiken propagandan a ja o.

Meidän tulee jatkaa vallanpitäjistä raportointia, eikä pidä provosoitua, kun provosoidaan.

KUVA: KIMMO RÄISÄNEN

s.38

Heat-kurssi kouluttaa journalisteja selviämään tulituksesta ja kidnappauksesta.

Minna Uusivirran piti näyttää kesätöissä kyntensä, mutta oma ja puolison terveys pettivät.

s.24

Kannen/takakannen kuva: Teemu Kuusimurto

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti 99. vuosikerta 18.8.2023

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA / ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 6757 401

TOIMITUSSIHTEERI / REDAKTIONSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Nina Erho (työvapaalla)
Manu Haapalainen 050 501 0716
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 7 / 2023 ILMESTYY 19. 9., AINEISTO 6. 9.

ILMOITUSMYYNTI:
www.journalisti.fi › ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA JOURNALISMIA

Menisitkö lakkoon freelancekollegan puolesta, kysyy toimittaja Anna-Sofia Nieminen

Anna-Sofia Nieminen, teksti ● Aapo Huhta, kuva

ANNA-SOFIA NIEMINEN

- 36-vuotias helsinkiläinen freetoimittaja, kirjoittaja ja kouluttaja.
- Sijaistanut syksystä 2021 Suomen freelance-journalistien toiminnanjohtajaa.
- Mukana Journalistiliiton itsensätyöllistäjien neuvottelukunnassa.
- Julkaissut yhdessä **Niku Hoolin** kanssa tietokirjan *Aikuisten perhe – Miksi valitsemme lapsettomuuden* (Kosmos 2019).
- Perusti kollegoineen pop up -verkkopaikallislehti *Uuden Inarin*.
- Lukiolaisten aikakauslehden *Improbaturin* freelancepäätoimittajana 2016–2018.
- Yhteiskuntatieteiden maisteri Tampereen yliopiston tiedotusopista.

Todetaan alkuun fakta: freelancerit tienaavat lähes puolet vähemmän kuin työntekijät.

Vertailulla en halua luoda vastakkainasettelua freelancerien ja työntekijöiden välille. Päinvastoin toivon lisää solidaarisuutta. Sitä varten on kuitenkin tunnistettava ja tunnustettava tosiasiat.

Journalistiliiton työmarkkinatutkimusten mukaan freelancerin euro on 57 senttiä. Palkkiot eivät pääosin ole nousseet lainkaan ainakaan vuosina 2009–2021 (sen pidemmälle historiaan en ole tutustunut, ja sen uudempaa tutkimusta ei vielä ole). Lomia voi pitää vain, jos pystyy kattamaan ne saamillaan palkkioilla.

Freelancerien todellisuus on erilainen kuin työntekijöiden, joiden palkat nousevat säännöllisesti ainakin tes-korotusten verran. Freelancerien huono asema on kuitenkin uhka myös vakituisille työntekijöille. Miksi työnantajat pitäisivät kiinni työntekijöistä, jos työt voi teettää halvemmalla freelancereilla?

Liiton – eli kaikkien meidän liiton jäsenten – tulee entistä enemmän keskittyä freelancerien aseman parantamiseen. Samalla logiikalla meidän tulee parantaa myös pätkätyöläisten asemaa. Solidaarisuus itseä heikommassa asemassa olevia kohtaan on alan yhteinen etu.

JUURI NYT FREELANCERIEN edunvalvonnassa tapahtuu paljon. EU-komissiolta tuli viime syksynä linjaus, jonka mukaan yksinyrittäjät voivat tietyissä tilanteissa neuvotella yhteisesti palkkioista ja työn ehdoista. Myös ammattiliitot voivat edustaa yksinyrittäjiä neuvotteluissa. Se tarkoittaa, että esimerkiksi Journalistiliitto ja mediayrityksiä edustava Medialiitto voisivat sopia freelancereiden minimipalkkioista.

Journalistiliitto on tarttunut asiaan tarmokkaasti. Tuloksiakin on jo tullut: av-kääntäjien työehtosopimuksessa sovittiin historiallisesti yksinyrittäjien vähimmäispalkkioista. Sen sijaan lehdistön ja kustannusalan freelancerien puolesta ei olla vielä päästy aktiivisesta yrittämisestä huolimatta edes neuvotteluihin, koska Medialiitto ei ole niihin suostunut.

Neuvotteluilla voi vaikuttaa siihen, ettei freelancejournalismista tule vain harrastus, jota pitää rahoittaa muilla töillä. Koko ajan enemmän freelancerien voimin pyörivälle alalle on äärimmäisen tärkeää, ettei niin pääse käymään.

Osin niin on jo käynyt. Suomen freelance-journalistit (SFJ) valitsi vuoden 2022 freelancejournalistiksi **Harri Römpötin**. Haastattelin häntä SFJ:n sivuille, ja freelancekulttuurijournalisti sanoi näin: ”Minä pärjäilen vielä jotenkuten, mutta ammatikseen tätä tekeviä kollegoita alkaa olla tosi vähän. Aika moni konkari sanoo suoraan, ettei miellä itseään toimittajaksi, vaan on sitä tai tätä ja tekee sivuduunina vähän journalismia. Tämä alkaa ammattina kuolla.”

LIITTO EI PYÖRISI ILMAN työntekijöitään ja aktiivejaan. Emme kuitenkaan voi ajatella, että ”liitto” hoitaa asiat – liitto tarkoittaa kaikkia meitä jäseniä, ja asioiden hoitaminen on siis kaikkien meidän vastuulla. Lopulta liitto on juuri niin vahva kuin sen koko jäsenistö on yhtenäinen jokaista rivijäsentä myöten. Jokaisen tulee tehdä osansa, vaikka se kuulostaisi miten vanhanaikaiselta.

Solidaarisuus on tekoja. Se voi olla vaikka työtaistelutoimia. Työtaistelisitko sen puolesta, että freelancekollega voisi elää palkkioillaan? Arkisemmin se voi olla työsuhteisen kollegan juttutilaus, joka on mitoitettu sen perusteella, kuinka suuren palkkion tämä voi luvata freelancerille.

Työntekijä, jos et tiedä mitä tehdä: tutustu freelancerien todellisuuteen, kysy heidän huolistaan ja pidä niistä meteliä.

Journalistiliiton freelancestrategiassa lukee, että työtaistelutilanteessa freelancerien odotetaan menevän lakkoon työsuhteisten kollegoidensa työehtojen puolesta. Tämä on tärkeää, mutta on myös iso vaatimus lakkoilla jonkun puolesta, jolla on asiat itseä paremmin, varsinkin kun freelancer on lakkoillessaan hyvin turvattomassa asemassa.

Freelancestrategian mukaan vastaavasti freelancerien edunvalvonnan on oltava myös työsuhteisten asia. Olisitko sinä valmis menemään lakkoon freelancekollegan puolesta? ●

Saga Vera Oy:n toimitusjohtaja Janne Kauppilan mukaan on oleellista määritellä, millaisilla työehdoilla kääntäjä suostuu työtään tekemään. "Eli se, miten paljon kääntäjät arvostavat omaa työtään. Sama itsetutkiskelu käännöstyön arvostuksesta koskee tietenkin myös käännöstoimistoja ja töiden tilaajia."

Av-kääntäjät saivat työehtosopimuksen – milloin muutkin yksinyrittäjät pääsevät sopimaan omista työehdoistaan?

Manu Haapalainen, teksti ● Kai Widell, kuva

+546 %

Journalistiliiton julkaisema twiitti *Iltalehden* toimittajaan kohdistuneesta maalittamisesta 3.7.2023 sai ennätykselliset 937 678 näyttökertaa. Aiempi ennätys (145 000 näyttökertaa) nousi 546 prosenttia. Se liittyi psykoterapiayhtiö Vastaamon tietomurtouutisointiin lokakuussa 2020. Ennätystwiitissä Journalistiliitto muistutti lehdistönvapaudesta demokratian kulmakivenä.

Ranskalaislehden jutun jakaminen käynnisti vihakampanjan, ministerin taustoista kirjoittanutta toimittajaa peloteltiin muilutuksella. Lue lisää: **Journalisti.fi**

Av-käännösyritysten huhtikuussa syntynyt työehtosopimus on Suomessa ensimmäinen, jossa sovitaan yksinyrittäjien vähimmäispalkkioista. Sopimuksen piirissä on neljä av-käännösalan yritystä.

Nyt eri alojen freelancerit pohtivat, miten myös he voisivat neuvotella omille aloilleen minimipalkkiot ja muut työehdot. Freelancejournalistit ja Journalistiliitto ovat yrittäneet aloittaa neuvotteluja, mutta toistaiseksi työnantaja on kieltäytynyt.

Av-kääntäjien sopimuksen syntymisen taustalla on Euroopan komission linjaus syyskuulta 2022. Sen mukaan yksinyrittäjät voivat neuvotella työehdoistaan yhdessä. Aiemmin tämä ei ollut mahdollista.

Komission kanta koskee yksinyrittäjiä, jotka työskentelevät rinnakkain työsuhteisten kanssa, tarjoavat palveluja yksinomaan tai pääasiassa yhdelle yritykselle tai joiden neuvotteluasema on heikko verrattuna taloudellisesti vahvempiin yrityksiin.

Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolaisen** mukaan on selvää, että suuri osa media-alan freelancereista täyttää ehdot. Journalistiliiton tavoitteena onkin tulevaisuudessa solmia lisää yksinyrittäjiä koskevia tessejä.

Käytännössä tämä tarkoittaisi, että freejournalistit ja heitä edustava Journalistiliitto sopisivat media-alan työnantajia edustavan Medialiiton kanssa esimerkiksi vähimmäispalkkioista ja tekijänoikeuksista.

MEDIALIITTO EI aio noudattaa Euroopan komission linjausta. Se julkaisi keväällä lausunnon, jonka mukaan kollektiivinen sopiminen olisi vastoin kilpailuoikeuden periaatteita.

Medialiiton mielestä EU:n tiedonanto ei ole syy muuttaa tilannetta Suomessa.

”Työlainsäädäntö puhuu työntekijästä ja työnantajasta”, Medialiiton elinkeinopolitiikasta vastaava johtaja **Riikka Tähtivuori** sanoo.

”Työntekijän määritelmä ei kata yksinyrittäjiä. Kollektiivinen sopiminen yritysten välillä olisi riski jo siksi, että kilpailulainsäädännön rikkomisesta voi saada kovat sanktiot.”

EU:n komission näkemys asiaan on vasta tiedonanto, ja tiedonanto ei koskaan mene kansallisen lainsäädännön ohi, Tähtivuori sanoo.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) mukaan kansallisen lain muuttamiseen ei kuitenkaan olisi Suomessa tarvetta, Petri Savolainen sanoo.

”Kansallinen lainsäädäntö ei saa olla ristiriidassa komission antamien suuntaviivojen kanssa, eikä se KKV:n mukaan myöskään ole”, Savolainen sanoo.

Kilpailuasiainneuvos **Mika Hermas** KKV:stä vahvistaa, että EU:n suuntaviivat ovat yksiselitteiset.

”Siellä lukee, että yksinyrittäjillä on mahdollisuus kollektiivisesti neuvotella työoloista. En näe aineksia suureen draamaan.”

Av-kääntäjien tessin sopimusosapuoliin kuuluvan Saga Vera Oy:n toimitusjohtaja **Janne Kauppila** luonnehtii yksinyrittäjiin ulotettua tessiä av-kääntäjien kunnianpalautukseksi. Kauppila edusti neuvotteluissa työnantajia.

”On hyvä, että tekijät asetetaan keskenään samalle viivalle, ja tuodaan ilmi yrittäjinä toimivien kääntäjien asiallinen palkkiotaso.”

Kauppilan mukaan av-kääntäjien palkkioissa tapahtui 2010-luvun alkupuolella käänne huonompaan, kun kansainväliset toimijat valtasivat markkinoita.

”Palkkiot pienenivät rajusti, ja sivukulut jäivät yrittäjien itse maksettaviksi. Keväällä solmittu sopimus tekee näkyväksi sen, miten alan pitäisi laajemminkin toimia. Työehdoista yhdessä tekijöiden kanssa sopiminen on moraalinen selkänoja. Liitot ja järjestöt tekevät arvokasta työtä kääntäjien arvostuksen puolesta.”

AV-KÄÄNTÄJÄ Riku Kanninen tekee tällä hetkellä muun muassa dubbauskäännöksiä Iyunolle ja tekstityskäännöksiä Netflixille.

Kannisen mukaan huhtikuussa solmittu työehtosopimus on hyvä asia, vaikka mittakaava onkin pieni.

”Olen varma, että parempi palkkiotaso ja työehdot heijastuvat jollakin aikavälillä laajemmallekin. Palkkiotaso on kaiken a ja o. Sieltä lähtee yksinyrittäjän työhyvinvointi, ergonomia, se, onko varaa pitää lomia.”

Kannisen mukaan pienen kielialueen etu voisi olla se, että täällä työntekijöiden on mahdollista järjestäytyä jokseenkin kattavasti.

”Täällä on myös vahva perinne sellaiseen.”

Vastustaako Medialiitto siis yksinyrittäjien tasapuolista kohtelua ja parannettua palkkiotasoa, Riikka Tähtivuori?

”Emme me niitä vastusta. Kantamme kollektiiviseen sopimisoikeuteen liittyy lainsäädäntöön.”

Journalistiliitto on yrittänyt saada Medialiittoa neuvottelupöytään lähes vuoden ajan. Itsensätyöllistäjien neuvottelukunta ja Journalistiliiton hallitus linjaavat seuraavista askeleistaan elokuun aikana.

"Palkkiotaso on kaiken a ja o. Sieltä lähtee yksinyrittäjän työhyvinvointi, ergonomia, se, onko varaa pitää lomia."

Riku Kanninen, av-kääntäjä

”Median pitäisi kuitenkin kysyä itseltään, miksi perussuomalaisten rasismista ei uutisoitu laajemmin ja miksei sitä tuomittu jyrkemmin jo aiemmin. Miksi vasta nyt?”

Kuvajournalisti Antti Yrjönen Journalistissa 10.8.2023. Lue lisää: **Journalisti.fi**

Urheilutoimittajien suhde tasa-arvoon muuttui – "Enää ei tarvitse perustella, onko joku naisiin liittyvä aihe 'arvokas'." Lue lisää: **Journalisti.fi**

KUVA: HELI SAARELA

KUVA: HASIF HALIM

Terttu Toroskainen ja Hanna-Marilla Zidan tulevat innostunein mielin töihin Journalistiliittoon. Zidania ajavat eteenpäin työn merkityksellisyys ja juridisten kysymysten selvittäminen. Toroskaiselle on tärkeää itsensä toteuttaminen, työkaverit sekä työn ja muun elämän mielekäs rytmi.

Kaksi uutta työntekijää aloitti Journalistiliiton toimistossa

Manu Marttinen, teksti ● Heli Saarela ja Hasif Halim, kuvat

Journalistiliitto saa osa-aikaisen tapahtumakoordinaattorin ja juristin perhevapaan sijaiseksi.

Hanna-Marilla Zidan ja **Terttu Toroskainen** ovat aloittaneet työt Journalistiliiton toimistossa Hakaniemessä.

Oikeustieteen maisteriksi Helsingin yliopistosta valmistuva Zidan, 33, sijaistaa Journalistiliiton juristia **Eveliina Tuomista** tämän perhevapaan ajan.

Zidanin vastuulle kuuluvat freelancereiden edunvalvonta ja kustannustoimittajien työehtoasiat.

Zidan on aiemmin työskennellyt palkansaajien keskusjärjestöjen Kesäduunari-infossa ja SAK:n työsuhdeneuvonnan asiantuntijan sijaisena. Hän on myös osallistunut lainsäädäntöhankkeiden kommentointiin ja on Vasemmistonuorten entinen puheenjohtaja.

Hän palasi Suomeen elokuussa Kiotosta, missä hän työskenteli vaihto-opintojensa ohella freelancetoimittajana kirjoittaen juttuja muun muassa STT:lle, *Mondoon* ja *Kansan Uutisiin*.

Terttu Toroskainen, 64, puolestaan työskentelee osa-aikaisena tapahtumakoordinaattorina. Hänen tehtäviinsä kuuluu Journalistiliiton tapahtumien ja tilaisuuksien toteuttaminen.

Hän on aiemmin työskennellyt tapahtumakoordinaattorina Espoon Lähimmäispalveluyhdistyksessä, henkilöstöassistenttina ja -koordinaattorina tutkimuskeskus VTT:llä sekä sihteeri- ja henkilöstötehtävissä Sanomalla. Hänellä on lähihoitajan ja HSO-sihteerin koulutus. ●

PÄIVITÄ KOPIOSTO-VALTAKIRJASI, KUVAN TAI TEKSTIN TEKIJÄ!

Tekijäoikeusjärjestö Kopiosto pyytää tekstin ja kuvan tekijöitä päivittämään Kopiosto-valtakirjansa. Toistaiseksi vasta pieni osa Journalistiliiton jäsenistä on tehnyt päivityksen.

Valtakirjat pitää päivittää uuden tekijänoikeuslain vuoksi. Laki parantaa tekijöiden mahdollisuuksia saada korvauksia teostensa käytöstä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Kopiosto voisi jatkossa kerätä uusia korvaustuottoja. Tähän se kuitenkin tarvitsee luvan riittävän suurelta joukolta tekijöitä.

Kopiosto-valtakirjansa voi päivittää verkossa osoitteessa kopiostoextra.fi/valtuudet.

Marja Honkonen

OIKAISU

Journalistin Hilla Groupia käsitelleessä artikkelissa 26.5.2023 oli epätarkkuuksia ja virheitä.

Artikkelin mukaan asiakaspalvelusta irtisanottiin useita työntekijöitä. Todellisuudessa irtisanottuja oli yksi.

Asiakaspalvelua ei ole keskitetty Kokkolaan, vaan sitä tarjotaan myös Kajaanissa, Kemijärvellä, Ylitorniolla ja Suomussalmella sekä puhelimessa ja sähköisissä kanavissa.

Artikkelin mukaan pohjoisen lehdet ovat aiemmin olleet kannattavia. Todellisuudessa kannattavia on ollut osa lehdistä.

Vanhan toimitusjärjestelmän sijaan Hillan lehdissä on ollut käytössä useita vanhoja toimitusjärjestelmiä.

Artikkeli kertoo, että suuri osa Hilla Groupin johtoryhmästä on siirtynyt muihin tehtäviin. Todellisuudessa uusiin tehtäviin on siirtynyt osa Hilla Group julkaisujen johtoryhmästä.

Jutussa haastateltava luonnehti Hillan arkistoa menetetyksi, koska juttuja ei ole siirtynyt uuteen järjestelmään ja osa on siirtynyt puutteellisina. Ongelmat juttujen siirtymisessä pitävät paikkansa, mutta Hillan arkisto on omassa erillisessä järjestelmässään.

OIKEUSMINISTERI: HALLITUS EI AIO KRIMINALISOIDA MAALITTAMISTA

Oikeusministeri **Leena Meren** (ps.) mukaan hallitus ei aio kriminalisoida maalittamista. Meri kirjoitti aiheesta oikeusministeriön verkkosivuilla julkaistussa kolumnissa 9. elokuuta.

Meren mukaan nykyisessä rikoslaissa on jo sääntelyä, jolla voitaisiin puuttua maalittamiseen. Esimerkiksi laiton uhkaus tuli lokakuussa 2021 viralliseen syytteen alaiseksi, jos teko kohdistuu henkilöön tämän työtehtävien vuoksi. Meren mukaan rikostunnusmerkistöä ei kuitenkaan ole otettu käyttöön riittävän tehokkaasti.

Maalittamisen kriminalisoimisessa on Meren mukaan ongelmana myös se, että sitä on vaikea määritellä rikosoikeudellisesti.

Manu Marttinen

SUSANNA KUPARINEN

Kirjoittaja on toimittaja ja teatteriohjaaja.

Vaikeudet persujen kanssa voivat parantaa journalismia

KUVA: MEERI UTTI

Me toimittajat mokasimme vaalit. Perussuomalaisten poliitikkojen todellinen karva olisi pitänyt paljastaa kansalaisille ennen äänestyspäätöksen tekemistä.

Perussuomalaiset poliitikot ovat saaneet temmeltää vuosikausia suhteellisen vapaasti. Puolue on heitellyt jatkuvalla syötöllä koepalloja väestönvaihdosta ja roduista, emmekä me ole kysyneet juurikaan jatkokysymyksiä. **Vilhelm Junnila** on ideoinut ilmastoaborttejaan kaikkien näkyvillä eduskunnassa, ei sosiaalisen median syvässä päädyssä.

Kylläpä ne jaksavat jankuttaa omituisia juttujaan, toimituksissa on ajateltu ja katsottu toiseen suuntaan.

Kokoomuksen ja perussuomalaisten liitto vaikutti ennen vaaleja todennäköiseltä hallituspohjalta. Silti – tai ehkä juuri siksi – perussuomalaisten johtavien poliitikkojen arvopohja jätettiin lähes kokonaan käsittelemättä vaalipaneeleissa ja poliittisissa analyyseissa.

Lähin syyllinen löytyy peilistä. Edellisessä *Journalistin* kolumnissani typistin itse perussuomalaisten ongelman kehnoksi talousajatteluksi. Rasismista en maininnut mitään. Sitä ei löydy laskukoneesta koska sen hintalappu on mittaamaton.

PARHAITEN MEDIAN REPSAHDUKSEN kiteytti *Helsingin Sanomien* vt. päätoimittaja **Antero Mukka** Ylen *Ykkösaamussa* 8. elokuuta.

”Osa ongelmaa on, että *Helsingin Sanomat* on yrittänyt kohdella perussuomalaisia kuten muita puolueita, ja osa luurangoista on jäänyt kaappiin.”

Juuri tästä on kyse, joskaan asialla ei ole ollut vain *Hesari*.

Merkittävät poliittiset päättäjät ovat saaneet vuodesta toiseen turista hyvänmielen henkilöhaastatteluissa ihan mitä sattuu. Toimittajat eivät Suomessa useinkaan osoita yleisölle ristiriitaa poliitikon puheiden ja tekojen välillä. Kun jatkokysymyksiä ei tehdä, vastuu todellisuudesta jää kansalaiselle.

Siksi kävi niin, että perussuomalaiset kävelivät viime keväänä journalismin arvotyhjiön kokoisen porsaanreiän kautta hallitusvaltaan kokoomuksen kyljessä ilman sen kummempaa julkista rutinaa.

Suomalaisen kiltin median vaientaminen saattaa tuntua oudolta, mutta se on osa strategiaa, jolla populistiliikkeet pyrkivät valtaamaan ilmatilan.

Ehdoton enemmistö kansalaisista ei jaa perussuomalaisten rumaa ihmiskäsitystä, ja juuri siksi puolue yrittää vaientaa julkisen kritiikin.

Suomi ei ole saari. Ääri- ja populistioikeisto nousevat kohisten ympäri Eurooppaa, toimittajiin ja viranomaisiin kohdistuva häirintä muuttuu jatkuvasti vakavammaksi ja yleisemmäksi.

Mutta Pohjoismaaksi Suomen tilanne on erikoinen. Kun muut Pohjoismaat ovat onnistuneet pitämään laitaoikeistolaiset puolueet hallitusaition kaiteen toisella puolella, meillä kaskinauriiden maassa rasisteja saatellaan ministerimersun takapenkille.

MIHIN TAHANSA SUUNTAAN äärimmäisen kireä poliittinen tilanne jonakin päivänä ratkeaa, Suomi ei ole enää sama.

Jos käy hyvin, ollaan Antero Mukan viitoittamalla tiellä, ja perussuomalaisten julistama yksipuolinen mediasota voi tuottaa kaunista hedelmää. Parempaa ja terävämpää journalismia.

Merkkejä on ilmassa. Lehdissä painetaan rasismin rumat sanat kuten ne on sanottu, eikä kansalaisia enää pyritä suojelemaan epämukavilta tuntemuksilta.

Iltalehden toimittajan **Ida Erämaan** tapa ristivalottaa puheiden ja tekojen ristiriitaa on tuttua länsieurooppalaisista sanomalehdistä, mutta meillä harvinaista. Esimerkiksi perussuomalaisten puheenjohtajan **Riikka Purran** jätesäkki-tekstin selitys naisasian puolustamisesta toistettiin mediassa sellaisenaan. Vasta Erämaa vaivautui vertaamaan Purran selityksiä hänen johtamansa puolueen äänestyskäyttäytymiseen eduskunnassa. Perussuomalaiset ovat Purran johdolla järjestelmällisesti pyrkineet torppaamaan naisten asemaa parantavia lakiehdotuksia. Arvopuhe osoittautui hölinäksi ja kaikki näkivät sen. Ehkä vastaavaa journalismia nähdään jatkossakin.

Jokainen uutisjuttu, jossa totuutta perussuomalaisten rasismista hierotaan kansalaisten naamaan, nakertaa perussuomalaisten kannatuspohjaa. Ennen kaikkea se vähentää muiden puolueiden haluja tehdä yhteistyötä rasistien kanssa.

Puolueessa tiedetään tämä ja siksi media on vihollinen.

Journalismilla sen sijaan on yksi lyömätön etu. Journalismin on osattava tunnistaa virhe, korjata se ja mennä eteenpäin.

Katja Sipilä, 50

- *Me Naisten* päätoimittaja elokuusta 2021 alkaen.
- Työskennellyt aiemmin *Annan* toimituspäällikkönä sekä toimitussihteerinä muun muassa *Me Naisissa*, *Kodin Kuvalehdessä*, *Sarassa* ja *Ilta-Sanomissa*.
- Aloitti toimittajanuransa *Pieksämäen Lehdestä* vuonna 1992.
- Filosofian maisteri Tampereen yliopistosta, pääaineena tiedotusoppi.
- Harrastaa juoksua ja padelia. Koittaa löytää joka syksy uuden lajin.
- Asunut yli 20 vuotta Itä-Helsingissä eikä aio muuttaa sieltä koskaan pois. Kaksi lasta.

Yhteiskunnan pitäisi rakentua kuin naistenlehden toimituksen, Katja Sipilä

Me Naisten päätoimittaja arvioi olevansa yhtä tunnettu kuin lehtensä kansihenkilöt.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Aina kun "naistenlehtijournalismia" käytetään synonyymina kevyelle tai heikkotasoiselle journalismille, sinulta räjähtää otsasuoni.

Minulla ei olisi varmaan yhtään suonta päässäni, jos joka kerta räjähtäisin tämän takia. Eniten minua rasittaa tämä yleinen kielenkäyttö naistenlehtijournalismista, jota käytetään synonyymina nimenomaan pinnalliselle journalismille. Ja viittaan tässä nimenomaan alamme sisäiseen kielenkäyttöön.

Me Naiset on hömppää. Ase&Erä ja Tuulilasi sen sijaan ovat vakavasti otettavia lehtiä.

Minusta hömppä pitää ottaa vakavasti, koska se lisää ihmisten hyvinvointia. Ovathan *Ase&Erä* sekä *Tuulilasi* aivan ihanaa hömppää, samanlaista lifestyle-esittelyä kuin meilläkin.

Yhteiskunnan pitäisi mielestäsi rakentua kuin naistenlehtien toimitusten: naiset johtavat ja miehet hoitavat tukitoimia.

Meillä ei ole täällä miehiä hoitamassa tukitoimia, kuten it-asioita. Samalla mallilla voi yhteiskuntakin toimia: kenenkään ei pidä jäädä sukupuolensa takia tiettyyn rooliin.

Uskot lean-ajatteluun, jossa kaikki turha karsitaan. Me Naiset -radion ja Me Naisten omat verkkosivut karsittekin jo. Seuraavaksi aiot karsia pois printtilehden.

Olen ollut lean-ajattelija ennen kuin tulin tietoiseksi termistä. Aina pitää karsia, että jotain voidaan vahvistaa. Uudistimme printtilehden keväällä, joten sitä emme aio karsia vaan uskomme, että printillä on hyvä tulevaisuus edessään.

Kerran melkein palkkasit miehen, mutta et sitten kumminkaan palkannut.

En koskaan mieti sukupuolta rekrytoidessani, vaan luen kaikki hakemukset yhtä tarkasti ja valitsen aina parhaan hakijan. Jokaisessa haussa saan hakemuksia myös miehiltä, ja on meillä miehiä ollut täällä töissäkin.

Haluaisit olla vähintään yhtä tunnettu kuin lehtesi kansihenkilöt.

Miten niin en ole yhtä tunnettu! Nyt minua lähinnä kiinnostaa pääsenkö tällä haastattelulla *Journalistin* kanteen.

Toimituksessanne tuoksuu parfyymi niin vahvasti, että joudut välillä työskentelemään toimitalonne ruokalassa.

Ihan mielelläni työskentelen parfyymin tuoksussa. Ruokalassa tuoksuvat lähinnä kasviswokki ja paneroitu kala. Syön ruokalassa usein aamupalan ja avaan samalla läppärin, että pääsen käyntiin.

Takavuosina naistenlehdet olivat kosmetiikkayhtiöiden talutusnuorassa, mutta rahaa tuli ovista ja ikkunoista. Nyt olette enää yhtiöiden talutusnuorassa.

En ole kokenut talutusnuoran puristusta kaulallani. Jos joku yhtiö koittaa huudella meille viestiään tai nykiä johonkin suuntaan, niin kyllä se jää toimitustyön ja journalismin kohinan alle.

Naistenlehdet eivät enää saa puhua laihdutuksesta. Nykyään pitää sanoa "painonhallinta". Kaipaat takavuosien otsikkoanne "Pukeutuu se pullerokin".

Muistan tämän otsikon ja kaipaan tällaisia otsikoita yhtä paljon kuin niitä kuvatekstejä, joissa toimittaja arvioi ikääntyneen naisen repsahtamista. Painonhallinta on jo vanha termi emmekä puhu siitäkään. Painoa ei edes kannata yrittää hallita, sellainen ajattelu aiheuttaa vain harmia.

Naistenlehtien juttuaiheita on helppo keksiä: mikä tahansa toimittajan tunne tai kokemus riittää.

Tästä olemme ylpeitä, koska muu journalismi on ottanut meistä mallia. Muutkin ovat huomanneet, että kokemukseen pohjautuva journalismi on lukijoille merkityksellistä. Tärkeää siinä on, että yksilön kokemus viedään yleiselle tasolle.

Tutkimuksen mukaan naistenlehtien toimittajat kokevat itsensä enemmän lehdentekijöiksi kuin journalisteiksi. Näin sinäkin ajattelet.

Oma tutkimukseksenni noin kahdenkymmenen hengen otannalla kertoo, että olemme ennen kaikkea monimediajournalisteja. Toisaalta minulle on sama, millaiseksi ihminen itsensä kokee, jos hän tekee laadukkaita juttuja.

Lehtesi horoskoopin mukaan sinun pitää kieltäytyä töistä, jotka eivät kuulu sinulle, ja keskittyä asioihin, jotka ovat aidosti tärkeitä. Noudatat aina horoskooppienne ohjeita.

Vahva kyllä! Horoskoopiltani olen leijona enkä siis minkään nössötähtimerkin edustaja, joten en ota muilta vastaan ohjeita. ●

Kulttuurijuttujen määrä hupeni päivälehdissä

Journalisti selvitti, millaisin voimin kulttuurijuttuja tehdään suurissa uutisvälineissä. Helsingin Sanomissa, Kalevassa ja Turun Sanomissa printin kulttuurijuttujen määrä puolittui 20 vuodessa.

Marja Honkonen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

KULTTUURI ON USEIN OSANA MUUTA TOIMITUSTA

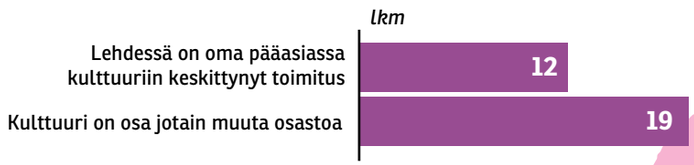

n = 31 tiedotusvälinettä

KULTTUURITOIMITTAJIA ON USEIN VAIN YKSI TAI KAKSI

Kuinka monta pääsääntöisesti kulttuuriin keskittynyttä journalistista työntekijää toimituksessanne on?

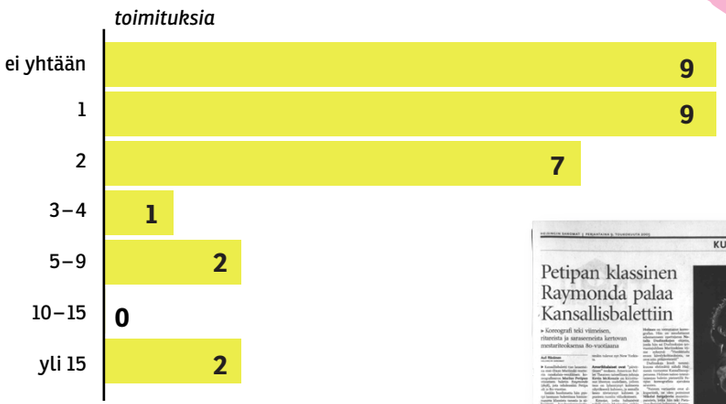

n=30 tiedotusvälinettä,
Ilta-Sanomat ei vastannut kysymykseen.

MISSÄ KULTTUURIJUTUT TEHDÄÄN, JOS KULTTUURITOIMITUSTA EI OLE?

"Kulttuuritoimittaja on yhdistetty yleistoimitukseen."
-Iisalmen Sanomat

"Henkilöuutiset ja viihde."
- Iltalehti

"Osa tiimiä, jonka muita painopisteitä ovat viikonvaihdejutut ja Lappi-spesifit aiheet."
-Lapin Kansa

"Uutis- ja ajankohtaistoimituksessa."
-Länsi-Savo

"Yhtenä osana paikallistauutistyötä."
-Uusimaa

"Osasto on nimeltään feature ja se käsittää kulttuurin, viihteen, kaupunkikulttuurin ja ilmiöt."
-Kouvolan Sanomat

"Viihde- ja kulttuuritoimituksessa sekä tv-toimituksessa."
-Ilta-Sanomat

"H2-toimituksessa, johon kuuluvat kulttuuriosasto, ajankohtaisosasto, Sunnuntai-osasto ja teemat."
- Hämeen Sanomat

HS pe 9.5.2003

KULTTUURI

Petipan klassinen Raymonda palaa Kansallisbalettiin

TS pe 10.5.2013

KULTTUURI

Kulttuuri pääsee valloilleen JÅ-karnevaaleilla elokuussa

Simukan trilleri menestyy maailm

Teosto kerää tarino hetkistä musiikin p

HIM nousi 15. sijal Yhdysvaltain levylis

Näin kysely tehtiin

Journalisti pyysi kesäkuussa 35 toimitukselta sähköpostitse tietoa siitä, onko niillä omaa kulttuuritoimitusta. Toimituksilta pyydettiin myös tietoa pääsääntöisesti kulttuuriaiheita seuraavien työsuhteisten työntekijöiden määrästä sekä arviota siitä, kuinka monelta freelancerilta toimitus ostaa kulttuurijuttuja. Kysely lähetettiin 30 tilattavalle päivälehdelle, iltapäivälehdille sekä Ylen, STT:n ja MTV:n toimituksiin joko päätoimittajalle, toimituspäällikölle, tuottajalle tai muulle kulttuurista vastaavalle esihenkilölle. Kyselyyn vastasi 31 toimitusta sähköpostitse tai puhelimitse. *Aamulehti*, *Etelä-Saimaa*, *Länsi-Uusimaa* ja *Salon Seudun Sanomat* eivät vastanneet kyselyyn. Osa vastaajista ei vastannut kaikkiin kysymyksiin.

KULTTUURIAIHEISTEN JUTTUJEN MÄÄRÄ PRINTTILEHDISSÄ ON VÄHENTYNYT SELVÄSTI

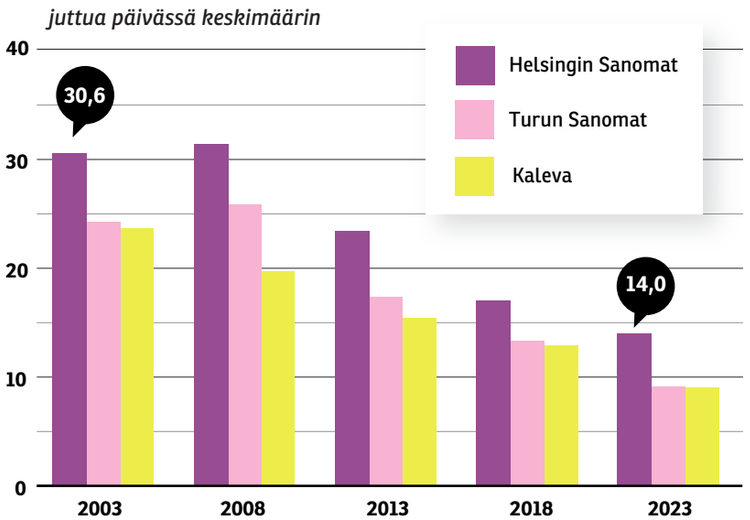

Näin selvitettiin kulttuurijuttujen määrää

Journalisti kävi läpi viikolla 19 painetussa lehdessä julkaistut, kulttuuriaiheiset jutut *Helsingin Sanomista, Kalevasta* ja *Turun Sanomista* vuosina 2023, 2018, 2013, 2008 ja 2003.

Mukaan laskettiin kulttuurisivuilla julkaistut jutut sekä muilla osastoilla julkaistut, ensi sijassa kulttuuria käsittelevät jutut, kuten kulttuurialaa koskevat uutiset ja mielipidekirjoitukset, henkilöjutut ja muistokirjoitukset kulttuurialan ihmisistä sekä televisio- ja elokuva-arviot. Kainalojutut, kuten henkilöjutun yhteydessä julkaistut kritiikit, laskettiin omiksi jutuikseen. Hyvin lyhyet, esimerkiksi useamman elokuva- tai kirjakritiikin koosteet laskettiin yhdeksi jutuksi. Juttuvinkkejä, lyhyitä menovinkkejä, tv-ohjelmatietoja tai oikaisuja ei laskettu omiksi jutuikseen.

HS pe 14.5.2023

Monessa lehdessä julkaistaan oman toimituksen juttujen lisäksi konserniyhteistyön kautta saatuja juttuja. Esimerkiksi Keskisuomalaisen lehdet, kuten *Keskisuomalainen* ja *Savon Sanomat*, käyttävät yhteisiä kirja- ja levyarvioita sekä osin myös elokuva-arvioita.

Helsingin Sanomien printtilehdessä julkaistujen kulttuurijuttujen määrä on 20 vuodessa vähentynyt yli puolella. Samoin on käynnyt myös *Turun Sanomissa* ja *Kalevassa*. Pudotukseen on vaikuttanut esimerkiksi se, etteivät lehdet enää julkaise paperisena populaarikulttuurista laajasti kirjoittavia viikkoliitteitä. Myös kritiikkien ja lyhyiden uutisten määrä on vähentynyt selvästi.

Kaleva pe 14.5.2023

KULTTUURI ON MONILLE TÄRKEÄ AIHE, VAIKKA SIIHEN ERIKOISTUNUTTA TOIMITUSTA EI OLISIKAAN

*"Porvoon kaupungin ja **Uusimaa**-lehden yhteinen Runeberg-kirjallisuuspalkinto on meille iso panostus. Toimittajamme **Samu Karvala** toimii palkintoraadin sihteerinä. Me olemme jo vuosia tehneet kaikista finalisteista isot henkilöhaastattelut, jotka julkaistaan ennen Runebergin päivää. Viime vuosina olemme myös striimanneet Runeberg-tapahtumamme."*
-Marko Enberg, *Uusimaan päätoimittaja*

*"Populaarikulttuuri on meille tärkeä aihe, koska kanavan tarjonnassa sillä on tärkeä rooli. Verkon viihdetoimituksen aiheista osa on selkeästi populaarikulttuuria siinä mielessä, että jutut käsittelevät ilmiötasolla omia viihdeohjelmiamme. Lisäksi silloin tällöin meiltä syntyy kulttuuridokumentteja, kuten äskettäin Koura-palkinnon saanut **Kari Pyrhösen** dokumentti **Vesa-Matti Loirista**."*
-Ilkka Ahtiainen, MTV:n uutis-päätoimittaja

Noin **240**

freelancejournalistia ja -kriitikkoa

kirjoittaa pääasiassa kulttuuriaiheista päivälehtiin sekä Ylelle, MTV:lle, STT:lle ja *Iltalehteen*.

Eniten säännöllisesti kulttuurista kirjoittavia freelancereita on *Helsingin Sanomilla* ja *Hufvudstadsbladetilla*. Lukumäärässä voi olla päällekkäisyyttä niiden freelancerien osalta, jotka tekevät kulttuurijuttuja useisiin julkaisuihin. Osa taas saattaa tehdä vain yhden jutun vuodessa.

n=29 tiedotusvälinettä, Ilta-Sanomat ja Vasabladet eivät vastanneet kysymykseen.

Mitä kulttuurijournalismin tekijät ajattelevat alansa tilasta? Lue lisää seuraavilta sivuilta.

KULTTUURIJOURNALISMI

Kulttuurijournalismi tarvitsee vapautta, ei välttämättä rahaa, sanovat tekijät. Mutta onko resursseja leikattu jo liikaa? Seitsemän kulttuurijournalistia kertoo.

Manu Haapalainen, teksti ● Teemu Kuusimurto, Pihla Puumalainen, Päivi Mattila, Essi Lyytikäinen, Johanna Myllymäki, Nina Tiitto ja Tero Ahonen, kuvat

KUVA: TEEMU KUUSIMURTO

Ylen Juhani Kenttämaa toivoo kulttuurijournalismiin persoonallisuuksia, Nuoren Voiman Taija Roiha lukijan hastamista.

Taidetta ei tarvitse puolustaa, sanoo Nuoren Voiman **Taija Roiha**

Päivälehtien kulttuurisivuilla ollaan liian varovaisia, *Nuoren Voiman* päätoimittaja **Taija Roiha** sanoo.

”Pelätään, ettei lukija hetkeäkään tuntisi itseään tyhmäksi, ei luoteta lukijan yleissivistykseen. Luin juuri jutun, jossa erikseen avattiin, mikä on holokausti! Vastaavasti runoilija **Satu Erran** *Hesariin* tekemä kauniisti virtaava essee **Käärijästä** oli hieno, lukijan ymmärrykseen luottava poikkeus. Sellaista toivoisin lisää!”

Esseitä julkaisee myös *Nuori Voima*. Roiha vaalii lehtensä pitkää historiaa. Vuodesta 1908 toiminut *Nuori Voima* kuvailee itseään Suomen vanhimmaksi kirjallisuuslehdeksi. Lehteä ovat päätoimittaneet isot nimet **Kalevi Seilosesta Silja Hiidenheimoon**. Kirjoittajien listaamisen voisi aloittaa esimerkiksi **Mika Waltarista** tai **Saima Harmajasta**.

”Yksi minulle tärkeä tavoite on tehdä kulttuurilehteä kestävällä tavalla”, Roiha sanoo.

”Sellaisella tavalla, että lehti on olemassa myös tulevaisuudessa. Haluan antaa äänen omaehtoiselle, kirjallisuutta käsittelevälle kirjoittamiselle.”

Historia ei kuitenkaan saa kahlita.

”Pyrin olemaan ajattelematta, että edustan suurta ja vanhaa instituutiota”, Roiha sanoo.

”Siinä voisi helposti alkaa suorittaa roolia ja jumiutua.”

Roihan mukaan pienen kulttuurilehden vahvuus on vapaudessa. *Nuoren Voiman* ei tarvitse isojen lehtien tapaan miettiä, millä kulmalla keskivertolukijan parhaiten tavoittaisi. Kirjoittajat yleensä valitsevat aiheet ja näkökulmat.

”Samaan aikaan ilmaisun pitää olla korkeatasoista. Panostamme editointiin.”

Roihan mielestä rahasta pitää puhua pienissä lehdissä. Hän tekee 60-prosenttista työaikaa ja saa palkkaa 1500 euroa kuukaudessa. Lehti maksaa esseistä kirjoittajille 200–300 euroa, aukeaman kritiikistä 200, sivun mittaisesta 150 euroa.

Pienet resurssit auttavat turvaamaan monimuotoisuutta, Roiha väittää. Tulospaineita ei ole, eikä suurta yleisöä tarvitse miellyttää.

”Mutta resurssien vähyys saa aikaan sen, että kirjoittajat eivät jatka meillä kovin pitkään.”

Roiha muistuttaa, että Suomen ylpeydenaihe, vahva lukemisen kulttuuri, on heikkenemässä.

”On ollut paljon keskustelua älypuhelinten vaikutuksesta ihmisten keskittymiseen ja uteliaisuuteen. Lisäksi some nostaa esiin sellaisia julkaisuja, joilla on varaa panostaa somemarkkinointiin. Meillä ei ole, eivätkä meidän esseemme ole kovin mobiiliystävällistä luettavaakaan.”

KUVA: TEEMU KUUSIMURTO

”Minusta tärkeintä on, että uusia, paneutuneita, oppimishaluisia ja lahjakkaita kirjoittajia tulee kentälle koko ajan. Moni asia on paremmin kuin ennen.”

Taija Roiha, Nuoren Voiman päätoimittaja

Roihan mielestä internetin kirjallisuusjulkaisujen kulta-aika oli 2000- ja 2010-luvuilla.

”Todella vireä blogikulttuuri näkyi silloin äänten monipuolistumisena. Se oli aikaa ennen somejättien nykyistä valtaa.”

Vaikka kultakausi olisi mennyt, se ei tarkoita, etteikö uutta voisi tulla. Roiha suhtautuu sekä *Nuoren Voiman* että muun pienlehdistön tulevaisuuteen positiivisesti.

”Yksi idea, jota olen miettinyt, olisi lukupalveluportaali, joka yhdistäisi useampia pienlehtiä. Sellaista alustaa ei Suomessa ole.”

Mitä Roiha sitten muuttaisi suurten tiedotusvälineiden kulttuurijournalismissa?

”Kulttuurisivuillakin lähdetään usein dramaattinen aihe edellä, esimerkiksi yksilön traaginen kokemus”, Roiha sanoo.

”Niillä mässäily ei välttämättä puhuttele esimerkiksi kirjallisuudesta taiteena kiinnostunutta ihmistä. Lisäksi kulttuurijutuissakin mennään todella paljon uutiskärki edellä. Kotimainen runoteos on harvoin uutinen, mutta teos voi silti olla lukijoilleen vaikuttava.”

Yksi kulttuurijournalismin helmasynti on kaiken taiteen puolustaminen, Roiha sanoo.

”Tarkoitan sellaista löperöä puhetta, että kaikki taide on kivaa, tärkeää ja hyvää. Että kunhan meillä jotain kulttuuria on, niin se on jo tarpeeksi! Ei sellainen palvele ketään. Kyllä taidekentällä on halua ja kykyä käydä ihan keskustelua sisällöistä.”

Missä tehdään hyvää kulttuurijournalismia?

”Parhaissa pienlehdissä, esimerkiksi *Tulessa & Savussa*, tehdään tarkkoja havaintoja kulttuurin ilmiöistä ja analysoidaan niitä”, Roiha sanoo.

”Minusta tärkeintä on, että uusia, paneutuneita, oppimishaluisia ja lahjakkaita kirjoittajia tulee kentälle koko ajan. Moni asia on paremmin kuin ennen. Rakastan *Nuoren Voiman* lehtiarkistoa, mutta kun selailen 1990-luvun numeroita, niin kyllä minun olisi voinut olla jo sukupuoleni puolesta vaikeaa päästä mukaan siihen kirjoittamisen kulttuuriin. Kirjoittajakuntamme on paljon moninaisempi kuin pari vuosikymmentä sitten.”

KUVA: PIHLA PUUMALAINEN

Karjalaisen pitää olla maakunnan ääni, sanoo **Suonna Kononen**

Suonna Kononen aloitti työt *Karjalaisen* kulttuuritoimituksessa vuonna 1998. Hänen muistikuvissaan se oli lehdessä kulttuurijournalismin vahvaa aikaa.

”*Karjalaisella* oli silloin oma vahva kriitikkokaarti”, Kononen sanoo.

”Oli vakituisesti kuvataiteesta ja kirjallisuudesta kirjoittavia freelancereita, kulttuurikolumneja ja persoonallisia kirjoittajia. Kulttuuria seurattiin laajasti.”

Nyt oman kulttuurijournalismin on suureksi osaksi korvannut juttuvaihto Väli-Suomen Median muiden lehtien kanssa. Konosen mukaan on selvää, että se on vaikuttanut sekä kulttuurisivujen omaleimaisuuteen että siihen, miten paljon paikallista kulttuuria jää *Karjalaiselta* katveeseen. Se on sääli, sillä Pohjois-Karjala ei Konosen mukaan olisi mitään ilman omaleimaista taidettaan – **Heikki Turusta**, Värttinää, Nightwishiä, **Alangon** veljeksiä.

”Jos kulttuurin tärkeys paikalliselle elämälle ymmärrettäisiin, saisimme lisää sivuja. Kulttuuri on tärkeä syy sille, miksi monet edelleen suostuvat asumaan tässä maakunnassa”, Kononen sanoo.

”Juttuvaihto ei silti ole pelkästään huono asia. Kirja-arvosteluihin saatiin ihan uudella tavalla ruutia, kun kulttuuritoimitusten yhteistyö aikanaan alkoi.”

Karjalainen jättäytyi kuitenkin vuoden alussa pois *Savon Sanomien* vetämästä kirja-arviopoolista. Arviot eivät analytiikan mukaan kiinnosta tarpeeksi, Kononen sanoo.

Kononen sanoo olevansa joka tapauksessa onnellinen siitä, että on saanut ja saa edelleenkin tehdä *Karjalaiseen* melko vapaasti oman näköistään journalismia.

”Meitä ei ole juurikaan taivuteltu tai pakotettu mihinkään. Hyviä, nuoria ja vanhempia kirjoittajia kulttuurisivuille löytyy edelleen. Toivon, että jatkossa kulttuurisivut seuraisivat aktiivisemmin valtakunnan ja maakunnan kulttuurielämää ja -politiikkaa. Ja toivon, että maakunnallisuus näkyisi taas enemmän.”

> **Roolipelit ovat monipuolinen, kirjava ja kiehtova maailma, jota ihmisten olisi syytä tuntea paremmin.**
>
> **Juhani Kenttämaa, Ylen kulttuuritoimittaja**

Olkaa vähemmän keskiluokkaisia, toivoo Ylen **Juhani Kenttämaa**

KUVA: TEEMU KUUSIMURTO

”Olen huomannut, että kuulijat haluavat juttuja rajatiedosta ja kaikenlaisesta vaihtoehtokulttuurista”, sanoo **Juhani Kenttämaa**.

”Aika paljon teen sitten juuri marginaaliaiheista, populaarikulttuurista, peleistä ja alakulttuureista. Paras journalismi syntyy usein aiheista, joissa on mukana omaa intohimoa.”

Kenttämaan työmaa on Yle Radio 1:n ohjelmistoon kuuluva *Kulttuuriykkönen*, ja hän on unelmahommassaan. Ohjelmaideat pitää totta kai perustella esihenkilöille, mutta käytännössä Kenttämaan liikkumavara on suuri, ja omia mieltymyksiä voi seurata varsin vapaasti. Viime kevään satoa olivat muun muassa ohjelma **H.P. Lovecraftista** modernin kauhun vaikutusvaltaisena hahmona, kirjailijana ja ihmisenä sekä kokonainen *Kulttuuriykkösen* jakso okkultismista.

”Oli kiva huomata, että se keräsi hyvin kuulijoita.”

Kulttuuriykkösen raikkaus johtuu osaltaan siitä, että sen tavoite on haalia kanavalle hieman nuorempia kuulijoita. Yle Ykkösen tapauksessa se ei tarkoita aivan samaa kuin esimerkiksi sanomalehtien kulttuurisivuilla.

”Meille se tarkoittaa työikäisiä kuulijoita, ehkä alle 45-vuotiaita”, Kenttämaa sanoo.

Kulttuuriykkösen lisäksi Kenttämaalla on Ylellä toinenkin rakkauslapsi, *RopeLIVE*. Se on Kenttämaan oma idea. Nykyisin Areenassa lähetettävässä ohjelmassa pelataan kuuden tunnin sessio pöytäroolipeliä. Se on tiettävästi maailman ensimmäinen yleisradion lähettämä, toistuva roolipeliohjelma.

”Roolipelit ovat monipuolinen, kirjava ja kiehtova maailma, jota ihmisten olisi syytä tuntea paremmin”, Kenttämaa sanoo.

”Peleissä on niin paljon draamaa, että minulle tuli vahva fiilis, että ihmiset jaksaisivat seurata sitä radiosta tai striimin kautta. En ole joutunut minkään muun ohjelmaidean puolesta vääntämään yhtä kovasti. Onneksi Yle sattui täyttämään 95 vuotta ja osana juhlavuotta meiltä toivottiin kaikenlaista uutta ja erilaista.”

Kenttämaa ei ollut väärässä. Yksittäisillä lähetyksillä on ollut Areenassa parhaimmillaan 350 000 käynnistystä.

Kenttämaata yhdistää jutun muihin haastateltaviin intohimo kulttuuria ja kulttuurijournalismia kohtaan. Ero taas on se, että Kenttämaan työssä ei toistaiseksi ole tarvinnut kamppailla alati kuihtuvia resursseja vastaan.

”Tosin on meilläkin tehty selväksi, että varsinaisen työn lisäksi pitäisi tuottaa nettiin enemmän artikkeleita ja analyysejä. Mutta olen kyllä tähän saakka ollut täysin tyytyväinen työolosuhteisiini ja työnkuvaani.”

Suomalaiselta kulttuurijournalismilta Kenttämaa sanoo kaipaavansa viisi vuotta sitten kuolleen **Perttu Häkkisen** kaltaisia persoonallisuuksia.

”Iso osa kulttuurijournalismista on aika turvallista ja keskiluokkaista”, Kenttämaa sanoo.

”Toisaalta on ollut hyvää kehitystä kulttuurin ja taiteen taustalla vaikuttavien yhteiskunnallisten rakenteiden perkaamisessa. Toivoisin kulttuurijournalismille vielä suurempaa roolia yhteiskunnallisessa keskustelussa.”

Omista töistään Kenttämaa mainitsee esimerkkinä tällaisesta e-urheilua käsitelleen *Kulttuuriykkösen* jakson.

”Siinä käytiin läpi, miten pelaajien psyykeen vaikuttaa esimerkiksi, se että he saavat Twitterissä tappouhkauksia, jos heidän joukkueensa on hävinnyt ja jonkun vedot ovat menneet sen vuoksi mönkään.”

Kari Pyrhönen kaipaa MTV:ltä lisäpanostuksia

KUVA: PÄIVI MATTILA

”Ei tämä mitenkään kulttuurivihamielinen organisaatio ole”, **Kari Pyrhönen** sanoo jo ennen haastattelun alkua, aivan kuin hän haluaisi pehmentää kritiikkiä, jota aikoo pian esittää.

Pyrhönen on työskennellyt MTV:llä vuodesta 1992. Vuodesta 1998 alkaen hän on vastannut suuresta osasta MTV:n uutistoimituksen kulttuurijuttuja.

Vaikka talossa suhtaudutaan kulttuuriaiheisiin periaatteessa myönteisesti, niiden saaminen lähetykseen asti vaatii joskus melkoista luovimista, Pyrhönen kertoo. Merkittävä muutos koettiin uutisten vastaavana päätoimittajana toimineen **Merja Ylä-Anttilan** aikana 2010-luvun ensimmäisellä puolikkaalla, kun Maikkari kävi lukuisia irtisanomiskierroksia ja luopui kulttuuritoimituksesta.

Kulttuurijuttujen määrä on sittemmin vähentynyt, eikä niitä enää julkaista säännöllisesti. Aikaa laajojen ja perehtyneiden juttujen tekemiseen ei oikein ole. Joskus valmiitkin jutut unohtuvat pitkäksi aikaa hyllylle, kun ”kovemmat” aiheet ajavat ohi.

”Aika paljon jää kiireessä tekemättä, ja sitten todetaan vain, että tuleehan näitä”, Pyrhönen naurahtaa.

”Esimerkiksi kulttuurin mahdolliset rahoitusleikkaukset ovat kaikkien mielestä tärkeä juttu, mutta sellaiseen rakenteiden selvittelyyn menee aikaa. Ei toimittaja voi täällä istua jutun päällä kolmea-neljää päivää. Mutta ei ole hyvä, jos kulttuurijournalismi muuttuu vain sellaiseksi, että tuolta tuli nyt uusi levy tai kirja.”

Pyrhönen ei sentään ole ainoa, joka lobbaa kulttuuria uutisaiheeksi.

”Esimerkiksi ulkomaantoimituksessa on ihmisiä, jotka tuntevat hyvin myös kulttuuriaiheet. Silti kulttuuritoimitusta, sellaista kollektiivia, jossa ideat ruokkisivat toisiaan, ei oikein ole.”

Pyrhösen mukaan MTV:n uutistoimituksessa ei enää vähään aikaan ole ollut esihenkilöä, joka puhuisi kulttuurin puolesta.

”Tv-uutisissa on kovia ja raskaita aiheita, sotaa, väkivaltaa. Kyllä se lähetyksenäkin hengittäisi paremmin, jos aiheissa olisi enemmän vaihtelua myös kulttuurin suuntaan. Kapea-alaisuus on lisääntynyt. Maikkari pärjäisi aika pienillä lisäpanostuksilla kelle tahansa. Ja on siitä viime aikoina ihan hyviä keskusteluja pomojen kanssa käytykin.”

Ennen ei tehty parempaa kulttuurijournalismia

Räppiä vai oopperaa, **Maija Vilkkumaata** vai **Litku Klemettiä**, galleriakritiikkejä vai Kiasman suurnäyttelyitä?

Kulttuuripersoonat ja lukijat syyttävät kulttuurijournalismia milloin liiallisesta populaarikulttuurin suosimisesta, milloin elitistisestä korkeakulttuuripainotuksesta. Yhdelle jutut ovat liian henkilökeskeisiä, toiselle liian vaikeita.

Tähän juttuun haastatelluista kulttuurijournalismin tekijöistäkin jokunen oli sitä mieltä, että kulttuurijuttuja suunnataan nykyään liikaa nuorille. Toimituksien päättävissä portaissa taas on tämän jutun haastateltavien mukaan taipumusta ajatella, että juuri nuoria lukijoita pitäisi saada lisää.

Kritiikkien väheneminen huolestuttaa yksiä, kulttuuritoimitusten ja -sivujen väheneminen suunnilleen kaikkia. Huoli kulttuurisisällöistä on perusteltu. Kulttuurisivut ohenevat, jutut lyhenevät, lehtitalot julkaisevat kustannussyistä samoja juttuja eri maakuntalehdissään. Vahvasta kulttuuriosaamisestaan vielä kymmenisen vuotta sitten tunnetun *Aamulehden* sunnuntainumero ilmestyi heinäkuussa jopa kokonaan ilman kulttuurisivuja.

Pelkkä huolipuhe on kuitenkin tylsää ja tuppaa synnyttämään lisää huolipuhetta. Jos tuntuu, että kulttuurijournalismi ja taidekritiikki oli ennen parempaa, kannattaa pöyhiä menneiden vuosikymmenten lehtiä ja katsoa omin silmin, oliko se sitä ihan oikeasti. Monet nykykirjoittajat ovat monipuolisempia, moniarvoisempia, monimuotoisempia, laajemmin uteliaita ja vähemmän taiteen kaanoniin ripustautuneita.

Ja jos tuntuu, että nuorista räppäreistä ja ties mistä parikymppisistä muotisuunnittelijoista on liikaa juttuja, kannattaa lukea niitä juttuja. Aihevalinta ei koskaan määritä sitä, onko juttu syvällinen vai pinnallinen, vetävä vai tylsä, hyvä vai huono. Kulttuurisivujen tehtävä ei välttämättä ole kirjoittaa juuri sinun suosikkitaiteilijastasi.

Kysyin haastatellulta heidän työstään ja kulttuurijournalismin nykytilasta, mutta myös tulevaisuudesta. Ennen kaikkea minua kiinnosti kuulla, mikä voisi jatkossa olla hyvin. Mitä positiivista on jo syntymässä tai voisi jatkossa syntyä?

Toisille positiivisen tulevaisuuden pohtiminen oli vaikeampaa kuin toisille. Avainsanoiksi nousivat kuitenkin ainakin vapaus ja intohimo. Resurssiongelmat ratkovaa viisastenkiveä ei löytynyt.

Niinkin voi ajatella, että kulttuurijournalismin kulta-aika oli ja meni. Kukaan ei kiistä kulttuuritoimitusten resurssipulaa. Siitä huolimatta Suomessa tehdään laajakatseisempaa, sivistyneempää ja sivistävämpää kulttuurijournalismia kuin koskaan ennen, päivälehdistä pieniin kulttuurilehtiin.

Manu Haapalainen

Kulttuuri on yhtä tärkeää kuin ruoka, sanoo Eevan **Mari Paalosalo-Jussinmäki**

KUVA: JOHANNA MYLLYMÄKI

”Paitsi suosituksia erilaisista kirjoista ja elokuvista, kulttuuri on meille myös haastateltavien valintaa”, sanoo **Mari Paalosalo-Jussinmäki**. Hän aloitti naistenlehti *Eevan* päätoimittajana vuonna 2020.

Kulttuuriaiheiden määrä yksittäisessä *Eevan* numerossa on suuri. Suosituspainotteisten varsinaisten kulttuurisivujen lisäksi esimerkkinumeroon mahtuvat henkilökuvat muun muassa Kansallisoopperan taiteellisesta johtajasta **Lilli Paasikivestä**, muusikko **Maija Vilkkumaasta** ja kirjailija **Max Seeckistä**. Haastateltavien kanssa ei välttämättä puhuta taiteen syvimmästä olemuksesta. Ajatus on valottaa persoonaa ja henkilöhistoriaa kulttuurihahmon taustalla.

”Kulttuuri on meille samalla tavalla tärkeää kuin vaikkapa ruoka”, Paalosalo-Jussinmäki sanoo.

”Sitä yksinkertaisesti tarvitaan. Olemme valinneet sen tietoisesti painopistealueeksemme. Olemme kulttuuria harrastavien naisten lehti.”

Kritiikit ja varsinkin haukut *Eeva* jättää muille. Tarkoitus on opastaa lukijaa löytämään elämää rikastuttavia sisältöjä. Tärkeää on saavutettavuus.

”Teemme paljon juttuja musiikista, kirjallisuudesta ja televisiosta, koska niiden tavoittaminen ei vaadi pääkaupunkiseudulla asumista. Ihan marginaaliset kulttuuri-ilmiöt jätämme muille.”

Missä *Eeva* voisi vielä parantaa?

”Ehkä juttujen monimuotoisuus ja diversiteetti voisi olla sellainen”, Paalosalo-Jussinmäki sanoo.

Eevan erikoisuuksiin kuuluu *The Guardianista* mallia ottanut, lukijoiden yhteisöllisyyttä ja tiedonjanoa ruokkiva Eevan kirjaklubi. Webinaarimuotoisen klubin vieraana on kerran kuussa suosittu kotimainen kirjailija.

”**Jenni Haukio** keräsi 700 kuulijaa, **Rosa Liksom** yli 600”, Paalosalo-Jussinmäki iloitsee.

”Lukijat rakastavat kirjaklubia. Se on juuri sellaista konstailematonta, kohtaamiseen perustuvaa kulttuuria, joka *Eevassa* toimii.”

Kulttuuritoimitus välttelee perinteistä bisneslogiikkaa, sanoo **Marita Salonen**

KUVA: NINA TIITTO

Kulttuuria koskevan tiedon saattaminen vapaasti kaikkien luettavaksi. Julkaisualustan tarjoaminen kulttuurista kirjoittaville ihmisille. Kannustavan yhteisön tarjoaminen yli sadan hengen tekijäporukalle.

Kulttuuria tamperelaisesta näkövinkkelistä tarkasteleva *Kulttuuritoimitus* perustettiin vuonna 2019. Sen toimintaperiaatteet ovat säilyneet alusta saakka samana, sanoo päätoimittaja **Marita Salonen**. Julkaisu välttelee median perinteistä

bisneslogiikkaa. Maksumuuria ei ole eikä tule. Tekijät tietävät, että mainostulot riittävät vain kiinteisiin kuluihin – juttuja on julkaistu yli 5 300, ja vain yhdestä on maksettu palkkio.

Se ei haittaa, Salonen sanoo, sillä innokasta tekijäporukkaa motivoivat rahan sijaan harrastuneisuus ja tekemisen ilo. Suuri osa tekijöistä on ammattijournalisteja, jotka tienaavat elantonsa muualta.

”Haluamme myös kouluttaa nuoria tekijöitämme esimerkiksi kritiikin kirjoittamiseen. Järjestämme kritiikin kirjoittamisen kursseja, joilla kokeneet kriitikot kouluttavat nuorempia. Seuraava kurssi on loppuvuodesta”, Salonen sanoo.

Kulttuuritoimituksen tarinaan liittyvät *Aamulehdessä* vuonna 2018 käydyt isot yt-neuvottelut. *Aamulehden* kulttuuritoimituksen irtisanomiset synnyttivät positiivisen vastareaktion, oman julkaisun. Salonen ei kuitenkaan moiti alueen valtalehden tai muiden suurten tiedotusvälineiden kulttuurijuttujen tasoa.

”Mutta ei sen tietenkään pitäisi mennä niin, että kulttuurijournalismi on vapaaehtoisten varassa. Toivon käännettä toiseen suuntaan.”

Tekemisen into kantoi läpi koronavuosienkin, vaikka juttupalkkioiden nollabudjetti tekemistä rajoittaakin.

”Kyllä se joskus turhauttaa, ettei voi lähettää toimittajaa Ilmajoelle kirjoittamaan **Armi Ratia** -oopperasta tai Sodankylään katsomaan **Kaurismäen** uutta elokuvaa.”

”Mutta ei sen tietenkään pitäisi mennä niin, että kulttuurijournalismi on vapaaehtoisten varassa. Toivon käännettä toiseen suuntaan.

Marita Salonen, Kulttuuritoimituksen päätoimittaja

KUVA: TERO AHONEN

Arttu Seppänen: Olen kyllästynyt Hesarin suurmieskriitikoiden muisteluun

”Täysi-ikäistyttyäni työskentelin muutaman vuoden mainostoimistossa, ja huomasin, että en halua tehdä mitään, mistä en tykkää. Pääsin opiskelemaan journalistiikkaa Jyväskylään ja siellä jossain vaiheessa syntyi ajatus, että freelanceura olisi minulle luontevin”, sanoo **Arttu Seppänen**.

Nyt Seppänen elättää itsensä kulttuurista kirjoittavana freenä. Ennen kaikkea hänet tunnetaan *Helsingin Sanomien* teräväsanaisena kirjallisuus- ja musiikkikriitikkona.

”Kirjoitan todella paljon tekstejä. Kritiikkipalkkiothan eivät ole mitään ihmeellisiä, mutta koska luen paljon ja kuuntelen paljon musiikkia, se on jossain määrin helppoakin työtä.”

Seppänen kertoo kokemuksen opettaneen hinnoittelemaan työn järkevämmin.

”Hahmotan nykyään paremmin, paljonko tunteja on mielekästä käyttää juttuun, josta maksetaan 300 euroa.”

Seppäsen mielestä hyvää kritiikkiä tehdään Suomessa ”melko paljon”, kaventuneesta elintilasta huolimatta.

”Olen aika kyllästynyt *Hesarin* suurmieskriitikoiden jatkuvaan muisteluun. Se on tylsää, surkuhupaisaa ja löysää nostalgiaa. En minä halua tai yritä olla **Heikinheimo**, se olisi absurdia, vaikka monet sellaista usein luulevat”, Seppänen sanoo.

”Toki ihmiset eivät nykyaikana ole kovin tottuneita suoraan, rehelliseen kritiikkiin, ja sitten katse kääntyy menneisyyteen. Kriitikoiden teksteihin luetaan alhaisia motiiveja, kuten että he lyttäävät ilkeyttään. Taiteilija voi ja saa loukkaantua kritiikistä, se on ymmärrettävää. Kenelläkään tässä maailmassa ei kuitenkaan ole oikeutta täydelliseen suojaan loukkaamista vastaan. Joskus sitä tulee loukatuksi, muu on utopiaa.”

Seppäsen mukaan kritiikki on nykyään parempaa kuin ennen.

”Minusta tuntuu, että egoismi on vähentynyt. Kriitikot tuntevat vastuunsa paremmin ja tekevät tekstejä ensisijaisesti lukijoille. Pyritään tarjoamaan jonkinlaista analyysiä siitä, missä olemme yhteiskuntana ja kulttuurina.”

Raija Talvio näkee elokuva-alan epätasa-arvon juuret alan koulutuksessa ja rakenteissa. Hänen mukaansa on yhteiskunnallinen kysymys, kenellä taiteessa ja mediassa on ääni ja kuka saa puheenvuoron. "Minna Canthin sanoin: naiskysymys ei ole ainoastaan naiskysymys vaan ihmiskunnan kysymys. Jos toinen puoli ihmiskunnasta on vaiennettu, silloin toinenkin puoli kärsii", Talvio sanoo.

Elokuva-ala on miesten maailma, jossa naisten näkökulmille on harvoin tilaa, sanoo professori Raija Talvio

Aune Waronen, teksti ● Heli Blåfield, kuva

Helsinki, 1990-luku. Käsikirjoittaja **Raija Talvio** istuu Suomen elokuvasäätiössä elokuvaohjaaja **Taru Mäkelän** ja elokuvan tuottajan kanssa *Pikkusisar*-elokuvan rahoitusneuvotteluissa.

Keskustelun aikana rahoituksesta päättävät miehet valittavat, ettei elokuvassa tapahdu mitään. Miesten mielestä ”naiset vain ovat sotasairaalassa Helsingissä”. Yöjunilla sinne tuodaan heidän ikäisiään haavoittuneita poikia.

”Tälle sivuhenkilölle, Eerolle, pitää tehdä oma sivujuoni. Tähän pitää saada taistelukohtauksia. Se jatkosota oli ihan mieletön! Kannaksen tykistökeskitys ja kaikki”, miehet innostuvat.

Talvio ja Mäkelä katsovat toisiinsa. Koko elokuvan idea on naisen tarina. Se tapahtuu Helsingissä, kaukana rintamalta. Ajatus on, että sota on kaukana, Talvio ja Mäkelä selittävät rahoittajille.

Miesten intoilu menee historiankin näkökulmasta pieleen. Elokuva sijoittuu vuoteen 1941. Kannaksen taistelut käytiin vuonna 1944.

Monen tuloksettoman palaverin jälkeen Mäkelä soittaa Talviolle.

”Laitetaan ne kohtaukset sinne. Ei tästä päästä muuten eteenpäin.”

PITKÄN LINJAN ELOKUVAOHJAAJA, Aalto-yliopiston professori ja käsikirjoittaja Raija Talvio on pitkään pohtinut naisen asemaa elokuva- ja tv-alalla. Hän on myös tutkinut sitä kollegoineen: *Pieni aihe – naistekijät elokuvan rahoitusneuvotteluissa* julkaistiin Aalto-yliopiston julkaisusarjassa kolme vuotta sitten.

Tutkimus osoitti elokuva-alan naisten kokevan toistuvasti tilanteita, joissa naiseus nähtiin negatiivisessa valossa. Naissukupuoli saatettiin nostaa esiin ongelmallisena tai väheksyttävänä ominaisuutena lähes missä tahansa elokuvan kehittelyprosessin vaiheessa.

Talvio on opettanut elokuva-alaa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa vuodesta 1992. Hän ei ole huomannut taso- tai motivaatioeroa opiskelijanaisten ja -miesten välillä. Jo pitkään heitä on koulutettu yhtä paljon.

”Kun tapaan samat oppilaat viidentoista vuoden kuluttua, miehet ohjaavat ja kuvaavat. Useat naiset ovat siirtyneet tehtäviin, jotka eivät vastaa heidän koulutustaan, tai he ovat vaihtaneet alaa.”

Elokuvantekijänaiset tyrkättiin vuosikymmeniksi alan hiekkalaatikon kulmaan, Talvio kuvaa.

Tilanne on edelleen vinksallaan, vaikka se on viime vuosina parantunut.

Talvio teki tutkimusta jo ennen 2019 alkanutta professuuria. Hän on myös ollut perustamassa Women in Film and Television Finland -yhdistystä.

Tutkimuksissa naiset kertovat, miten heidän esittämänsä aiheet ja näkökulmat torjutaan.

”Voiko päähenkilön vaihtaa pojaksi?”

”Mitä tyttöjen juttuja sä tuot tänne?”

”Onko nämä jotain sun päiväkirjamerkintöjä? Kun tämä on niin pieni aihe.”

Talviolla kesti kauan tajuta, ettei hän ole elokuva-alan ainoa tekijänainen, joka sai miehiltä tällaisia kommentteja.

”Pieni aihe” on eräs kommentti, jonka moni nainen on kuullut eri vuosikymmenillä.

”Naisnäkökulma tai naispäähenkilö näyttäisi tekevän aiheesta pienen jo aivan lähtökohtaisesti”, Talvion ja hänen kollegoidensa tutkimuksessa todetaan.

> **”Kun tapaan oppilaat viidentoista vuoden kuluttua, miehet ohjaavat ja kuvaavat. Useat naiset ovat siirtyneet tehtäviin, jotka eivät vastaa heidän koulutustaan.**
>
> Raija Talvio, elokuvaohjaaja

Vuonna 2020 elokuva-alalla toimivista naisista 64 prosenttia kertoi kokeneensa sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Ohjaajanaisista syrjintää koki kolme neljästä.

Nyt naiset ovat ymmärtäneet, etteivät ole yksin.

”Kutsumme tätä sielujen metooksi.”

TALVIO ALOITTI ALAN OPINNOT VUONNA 1979 Taideteollisen korkeakoulun elokuvataiteen laitoksella. Hän kiinnostui elokuvista jo teini-ikäisenä ja vietti ikätovereidensa kanssa aikaa Elokuva-arkistossa. He katsoivat **Andrzej Wajdan**, **Robert Bressonin** ja **Ingmar Bergmanin** elokuvia sekä muuta **Peter von Baghin** valitsemaa ohjelmistoa.

Samalla he rakensivat maailmankuvaansa ja imaisivat elokuvakäsitykseensä ranskalaisen runollisen realismin ihanteet.

Opintojensa aikana Talvio huomasi päätyneensä maailmaan, jossa naiset voivat päästä apulaisohjaajiksi tai ehkä ohjata lastenelokuvia. Tai leikata.

Kaikki ne ovat oivia ammatteja, mutta miehille oli tarjolla paljon enemmän vaihtoehtoja.

”Jouduin kohtaamaan asioita, joista äiti ei tosiaankaan varoittanut.”

Kuvauslinjalle ei vallitsevan käytännön mukaisesti otettu naisia, koska kamerat olivat painavia. Talvio haki ohjauksen ja suunnittelun pääainelinjalle. Varmistaakseen sisäänpääsyn hän valitsi kakkosvaihtoehdoksi vasta perustetun leikkauslinjan.

Hakuvaiheen lopussa kaikki tytöt oli siirretty uudelle linjalle. Leikkaaminen on mahdollista lastenhoidon lomassa, kuului selitys. Ei auttanut, että 20-vuotiailla nuorilla ei ollut poikaystäviä tai haaveita äitiydestä.

”Olin kasvanut perheessä, jossa sukupuoleen perustuva syrjintä oli vierasta.”

Onneksi opiskelutoverit – joista suurin osa oli poikia – eivät väheksyneet ketään. Piiri oli tiivis ja osasta tuli jo kouluaikana työtovereita.

Suomen elokuva- ja mediatyöntekijöiden yhdistyksen, silloisen Suomen elokuvatyöntekijöiden pikkujoulujen narikassa Talvio törmäsi 1981 **Mika Kaurismäkeen** ja pääsi *Arvottomat*-elokuvan leikkausassistentiksi. Hän leikkasi **Mika Kaurismäen** *Rosson* sekä **Anssi Mänttärin** elokuvia, lopuksi **Aki Kaurismäen** 1980-luvun elokuvat *Calamari Unionista Arieliin* ja *Leningrad Cowboys Go America* -elokuvaan.

”Kaurismäkien tuotannoissa en koskaan kokenut, että olisin mitenkään vähempiarvoinen ihmisenä.”

TALVIO JA MÄKELÄ PITIVÄT PÄÄNSÄ *Pikkusisaren* näkökulmasta. Käsikirjoitukseen lisättyjä rintamakohtauksia ei ohjaajan päätöksellä koskaan toteutettu.

Elokuva sai ensi-iltansa vuonna 1999 ja Talvio ja Mäkelä palkittiin elokuvasta Suomi-palkinnolla, mutta palkinnon saaminen ei oikeastaan muuttanut mitään: seuraavassa tuotannossa käytiin taas samat keskustelut.

Rahoitusneuvotteluissa kysyttiin, voisiko miessivuhenkilön nostaa päähenkilöksi. Voisiko siellä Itä-Karjalassa olla joku pommitus? *Viimeinen juna länteen* päätyi lopulta näytelmäksi Suomen Kansallisteatteriin.

”Yhden palaverin jälkeen Kansallisteatterin silloinen johtaja **Maria-Liisa Nevala** sanoi tuotannolle kyllä ja antoi meille vapaat kädet.”

Jussi-gaalat ovat olleet viime aikoina naisten juhlaa. Neljän vuoden aikana Jusseilla palkituista käsikirjoittajista ja ohjaajista pääosa on ollut naisia ja ensimmäistä kertaa historiassa myös parhaana kuvaajana on palkittu nainen – kahdesti. Parhaan elokuvan palkinto on mennyt elokuville *Aurora*, *Tove* ja *Tytöt, tytöt, tytöt* – kaikki naistekijöiden teoksia.

2023 Jussi-gaalassa parhaasta käsikirjoituksesta palkittiin **Ilona Ahti** ja **Daniela Hakulinen**, parhaasta ohjauksesta *Tytöt, tytöt, tytöt* -elokuvan ohjaaja **Alli Haapasalo** ja parhaasta kuvauksesta **Kerttu Hakkarainen**.

”Kollegojen kanssa riemuittiin, että käsikirjoitus-Jussien kaikissa kolmessa ehdokaselokuvassa oli pääosassa nuori tyttö. Tämä on poikkeuksellista. Emme tiedä, onko kyseessä hetken poikkeus vai muutoksen alku.”

Muutos on silti pieni. Esimerkiksi vuosina 2018–2022 naiset ohjasivat alle kolmanneksen suomalaisista pitkistä elokuvista. Tulevissa ensi-illoissa tilanne on sama.

Neljän viime vuoden aikana Suomessa on toteutettu 75 tv-sarjaa.

”Niiden ohjaajista kaksi kolmesta on miehiä”, Talvio sanoo.

Minna Uusivirta sai näyttää kyntensä kesätoimittajana. Jaksaminen kuitenkin petti juuri silloin, kun hänen olisi pitänyt olla parhaimmillaan.

Minna Uusivirta, teksti ● Jussi Vierimaa, kuvat

Makaan hoitopöydällä viltin alla työterveyshoitajan hämärässä ja viileässä huoneessa. Mietin, mitä oikein on tapahtumassa.

Minut on ohjattu huoneeseen lepäämään migreenin takia. Se on iskenyt ensimmäistä kertaa 15 vuoteen, vain kaksi viikkoa uuden kesätyön alkamisen jälkeen. Päivä on ollut rauhallinen enkä keksi migreenille mitään laukaisevaa tekijää.

Onneksi kipu ei ole kova. Vitsailen loppupäivästä työkavereille, ettei työnteko varmaan sovi minulle, kun heti tulee tällaisia vaivoja.

Ehkä stressasin uutta työtä uudessa kaupungissa ja isossa talossa. Paikka tuntui maakuntalehdessä vietettyjen kesien, ttt-talvien ja sivusta seuratun yt-rumban jälkeen upealta mahdollisuudelta. Taloon oli palkattu nuoria ihmisiä, jopa yli kesän mittaisiin työsuhteisiin. Se tuntui kymmenisen vuotta sitten huimalta, koska alan työpaikat vähenivät noihin aikoihin vauhdilla.

Ennen työn alkua olin miettinyt, että kesätyö on minulle hyvä näytön paikka, josta voisi seurata jotain. Niin varmasti useimmat kesurit ajattelevat. Ehkä kesätyö poikisi freekeikkoja, kontakteja tai muutaman kuukauden jatkopestin, jos ei muutakin. Sellainenkin olisi työkokemuksen tilkkutäkkiä kerryttävälle hyvä askel. Odotin etenkin sitä, että voin oppia monenlaista uutta.

Tätä työtä varten olin hylännyt kesäpestin tutussa maakuntalehdessä. Olin avustanut lehteä seitsemän vuotta ennen kuin pääsin sinne kesätöihin tuoreena maisterina. Nyt rekrytoija oli antanut ymmärtää, että jos lähden kesäksi muualle, takaisin on tuskin tulemista. Kotikaupungin isoin työnantaja ei siis tulevaisuudessa tarjoaisi minulle töitä. Tiesin toisaalta senkin, etten olisi ollut maakuntalehdessä jonon ensimmäisenä, jos pidempiä määräaikaisuuksia joskus jaettaisiin. Päätin hypätä kohti uutta.

Hoitopöydällä maatessani en aavistanut, että kesästä ei tulisi komeaa työnäytettä. Tuurasin tuottajana ja toimittajana yhtä kokonaista ja yhtä osa-aikaista tehtävää, jotka oli nyt yhdistetty. Uskon, että olisin voinut suoriutua tästä kunnialla, mutta oma ja puolison terveys päättivät toisin.

PUOLISOLLANI ON PITKÄAIKAISSAIRAUS, kaksisuuntainen mielialahäiriö. Kesäpestin aikana se oli kääntynyt vaiheeseen, joka horjutti omaa jaksamistani niin, etten mitenkään pystynyt antamaan parastani.

Migreeniä ennakoiva sahalaitakuvio ilmestyi näkökenttääni kesän aikana toistuvasti. Se ei kuitenkaan haitannut minua yhtä paljon kuin stressi siitä, etten kykene nukkumaan kunnolla enkä tekemään töitäni hyvin.

Keskittymiskykyni rapisi ja yritin selvitä tekemällä ylitöitä välillä salaa ja välillä luvan kanssa. Kävelin toimituksen rappusia kerroksesta toiseen ja olin toistuvasti purskahtaa itkuun. Viikonloppuisin yritin käsittää, mitä puolisoni voinnissa oli tapahtumassa.

Keskustelin esihenkilöni kanssa työhön liittyneistä ongelmatilanteista, mutta en uskaltanut kertoa omista ongelmistani, jotka vaikuttivat työpanokseeni. Häpesin, että tuottamani sivut eivät valmistuneet taittoon oikeaan aikaan. Istuin sen seurauksena iltoja toimituksessa odottamassa omien sivujeni taiton valmistumista, kun muita sivuja pantiin kuntoon.

En luottanut omiin valintoihini juttujen tilaamisessa ja käsittelyssä, mikä ei varmasti näyttänyt hyvältä ulos päin. Ideointikaan ei sujunut normaalisti. Tietysti on mahdollista, että olisin möhlinyt näytön paikkani normaalitilanteessakin, mutta jos päässäni olisi ollut käytössä koko kaista, olisin edes kokenut tehneeni parhaani.

Myöhemmin luin evoluutiotutkimuksesta, että ihmisen näkökenttä kapenee stressaavissa oloissa, eikä stressaantunut näe vaihtoehtoja. Tiukassa paikassa luolaihminen keskittyy vain selviytymiseen – seuraavan aterian hankkimiseen – eikä silloin voi innovoida uutta. En nähnyt vaihtoehtoja enkä sitä, miten olisin voinut helpottaa tilannettani.

Vastaava näkökentän kapeneminen oli tuttua jo opiskeluajoilta, jolloin podin masennusta. En silti tajunnut saman kaa-

Toimittaja Minna Uusivirta on kilpaillut maantiepyöräilyssä yli 20 vuotta. Urheilu on ollut henkireikä, mutta toisinaan jaksamisen puute on verottanut siinä suoriutumista. Matkan varrelle on osunut myös erinäisiä loukkaantumisia, jotka ovat pitäneet poissa satulasta pitkäänkin. Osan parhaista suorituksistaan hän on silti tehnyt viiden viimeisen vuoden aikana.

"Olen aika rikki, mutta please, ottakaa minut töihin myös huomenna, tarvitsen rahaa.

van toistumista, koska tilanne kehittyi hitaasti. Koin, että minun on pärjättävä yksin, puristettava mailaa entistä kovemmin.

Olin jo pitkään tuntenut olevani tällä alalla kuin hääauton perässä narun päässä killuva kenkä, joka poukkoilee ja ottaa välillä osumaa tiestä, autosta ja muista vetokoukkuun sidotuista esineistä. Ajattelin, että jos näitä töitä haluaa tehdä keskellä alan murrosta, on siedettävä kolhuja.

Kun puolisoni sairastuminen alkoi hiljalleen vaikuttaa jaksamiseeni, olin ttt-sopimuksella maakuntalehdessä. Koin, että en olisi mitenkään voinut sanoa silloisille pomoilleni, että "kuule, olen aika rikki, mutta please, ottakaa minut töihin myös huomenna, tarvitsen rahaa".

Ehkä he olisivat ymmärtäneet tilanteen. Jälkikäteen kävi ilmi, että kesäpestin esihenkilö tunsi puolisoni sairauden, kaksisuuntaisen mielialahäiriön, sen oireet ja vaikutuksen läheisiin.

Jatkopestiä isossa lehdessä ei kesän jälkeen kuitenkaan tullut, ei edes seuraavaa kesäduunia, kuten pelkäsinkin. Hain myös muualle, mutta jäin seuraavana kesänä lopulta kokonaan ilman työsuhdetta. Olo oli yhtä synkkä kuin vaikeimpina masennushetkinä opiskeluaikana. Osa kesästä kului lopulta lähinnä sairauslomalla. Tein kesän aikana vain yhden juttukeikan, kun vakituinen asiakas pyysi.

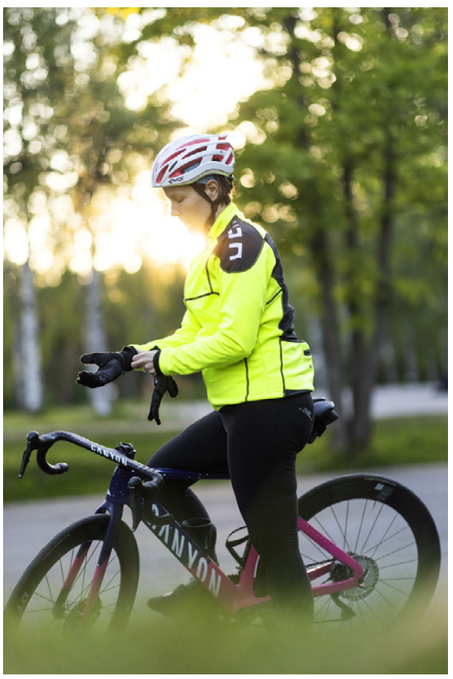

Minna Uusivirta sai starttirahan toiminimen perustamiseen. Hän maksoi sillä puolisonsa terapian.

JUHANNUKSEN AATONAATTONA kolme vuotta ison lehden kesäpestin jälkeen seisoin Lidlin vihannesosastolla, kun sain puhelun. Olin saanut starttirahan! Kesä suuressa lehdessä jäi viimeiseksi täysipäiväiseksi työsuhteekseni. Kotipaikan lehteen ei ollut paluuta, vaikka taittovuoroja kyselinkin. Olin tehnyt freenä hommia pitkään, viimeksi laskutuspalvelun kautta, mutta muuttuneiden YEL-säädösten takia siinä ei enää ollut järkeä, joten päätin kokeilla toiminimen perustamista. Paistopisteen kupeessa kysyin virkailijalta, voinko heti aluksi pitää kuukauden loman. Se kuulemma kävi päinsä. Olin huojentunut.

Starttirahan saaminen teki minusta yrittäjän. Se tuntui hienolta ja toi vähän itseluottamusta. Starttirahalla saatoin myös maksaa puolisoni terapiakulut, sillä Kelan psykoterapiassa omavastuuosuus tuplaantuu kolmantena vuonna.

Viimeisen kesätyöpestin jälkeen olin oppinut toimimaan auttavasti puolisoni sairauden kanssa. Kaksisuuntaisen mielialahäiriön diagnoosista oli jo nelisen vuotta. Muitakin diagnooseja tuli hiljalleen. Hyvin hiljalleen eteni myös hänen hoitonsa. Seuraavaa askelta hoitopolulla on odotettu toistuvasti kuukausia tai puoli vuotta. Joskus hän on byrokratian takia pudonnut kaikkien tukien ulkopuolelle vaille mitään tuloja.

Välillä elämä tuntui absurdilta, kuin olisin ollut keskellä elokuvaa. Eräänä aamuna kirjoitin kuolemaan liittyvää juttua. Edellisyönä olin keskustellut puolisoni kanssa siitä, että jaksaako hän elää, kun mistään ei saa apua.

Omakohtaiset kokemukset auttavat usein jututeossa, mutta juuri tämän teeman tulemisen omalle iholle olisin mieluusti välttänyt. En muista, miten sain jutun kursittua kasaan, mutta lehteen se meni.

Freenä työskenteleminen on tuonut joustoa silloin, kun olen välillä ollut ilmat pihalla huonoina hetkinä pari päivää itsekin.

Olen usein miettinyt, miten tilanteeni olisi edennyt, jos olisin ollut työsuhteessa. Miten säännölliset tulot olisivat vaikuttaneet jaksamiseeni ja työyhteisö vointiini? Millainen puolisoni hoitotasapaino olisi, jos olisin voinut kustantaa hänelle hoitoja yksityiseltä puolelta? Olisiko hän päässyt palaamaan työelämään?

Toimin kuitenkin sillä näkökentän leveydellä, joka minulla oli, ja yritin selvitä. Etsin vastapainoa harrastuksista: urheilin kilpaa, lauloin kuorossa, olin yhtä aikaa kolmen yhdistyksen hallituksessa ja parissa muussa rivijäsenenä. Innostun helposti monesta asiasta, mutta oli siinä mukana eskapismiakin.

EN OLE TÖRMÄNNYT YRITYSOPPAASEEN tai -sparraajaan, joka kehottaisi perustamaan yrityksen silloin, kun ihminen on henkisesti erittäin kuormittunut. Uupuneena tai masentuneena ei välttämättä ole luova ja itsevarma bisneksen kasvattaja ja tuliterien ideoiden luoja. Kapea näkökenttä estää huomaamasta uusia mahdollisuuksia, ja uudet haasteet ovat myös riski: on vaarana tulla torjutuksi tai kompastua oman jaksamisen puutteeseen. Vaikka vanha työkuvio olisi täyttä tuubaa, se on tuttua tuubaa. Uusi tuo riskin erilaisesta kurasta, jonka kanssa ei välttämättä ole voimia painia. Asioiden muuttaminen vaatii jaksamista. Sen puutetta en aina tiedostanut, mikä johti turhaan itseni soimaamiseen.

Olen kertonut tilanteestani kolmelle toimeksiantajalleni. Heistä yksi suhtautui hyvin empaattisesti, mutta – kenties jostain muusta syystä – lakkasi ostamasta juttuja vuodeksi. Toinen oli ymmärtäväinen yhtä vaisua juttua kohtaan, mutta pohti vuotta myöhemmin, kannattaako yhteistyötä kuitenkaan jatkaa "kun sinulla on näitä hankaluuksia ollut ennenkin".

Mietin, kannattaako palata opiskeluaikojen strategiaan, ja olla enimmäkseen hiljaa, vaikka ilmapiiri yhteiskunnassa on tullut 2000-luvun alun jälkeen avoimemmaksi ja mielenterveysongelmien stigma on onneksi ainakin osin hälventynyt. Päätin ajatella, ettei ole eroa sillä, onko ihmisellä rikki polvi, selkä vai mielenterveys. Kukaan ei mitään näistä itselleen halua.

Mitä olisi tapahtunut, jos olisin onnistunut paremmin kesätöissä isossa lehdessä? Freeksi olisin hyvin voinut hakeutua jossain kohtaa joka tapauksessa. Hyvin mennyt kesä olisi voinut silti poikia lisää muuta työkokemusta, ainakin itsevarmuutta tuleviin kuvioihin.

Koen, että kuvio on kertautunut: mahdollisten seuraavien pestien myötä katosi myös mahdollisuus oppia niihin liittyviä asioita ja saada luottamusta omaan tekemiseen – ja muiden töiden hakemiseen. Viheliäisintä onkin se, miten tämä kaikki on vaikuttanut omaan ajatteluun, siihen minkä näen mahdollisena. Sen korjaamiseen olen saanut ammattiapua, mutta tie on ollut pitkä.

Arkistotutkija Marja-Leena Jalava teki itsekin lapsena lehtiä. Ne olivat tapa käsitellä aikuisten maailman asioita.

Tv Tv Tv -lehteä on tehty useampia numeroita.

Majakka-lehteä teki runoilija Saima Harmaja.

Hiirikorkokengistä presidentin haastatteluun – SKS arkistoi lasten itse tekemiä lehtiä

Marja Honkonen, teksti ● Heli Saarela, kuvat

Pumpernikkeli, *Manteli* ja *Käki*. Muun muassa sellaisia nimiä ovat saaneet lasten omatekoiset lehdet. Esimerkiksi *Käki* ilmestyi 1940-luvulla Jyväskylässä. Sitä toimitti 15-vuotias poika, joka oli viettänyt aikaa kirjapainossa ja innostunut latomisesta. Aikuisena hänestä tuli faktori eli kirjapainon tekninen johtaja.

Käkeä mainostettiin *Keskisuomalaisessa* ja myytiin kirjastossa.

”Jopa *Keskisuomalaisen* pakinoitsija noteerasi lehden, että kova kilpailija on tulossa”, arkistotutkija **Marja-Leena Jalava** kertoo.

Jalava vastaa Suomalaisen kirjallisuuden seuran ja Lelumuseo Leikin keräyksestä, jossa tallennetaan tietoa lasten noin 6–14-vuotiaana tekemistä lehdistä. Ikäraja tosin on joustava.

Kevään ja kesän aikana kerätyistä muistoista on tarkoitus koota näyttely vuonna 2024. Jos muistoon liittyy fyysinen lehti, sekin tallennetaan SKS:n arkistoon.

Siellä on jo ennestään esimerkiksi *Majakka*-lehtiä: Niitä teki lapsena runoilija **Saima Harmaja**. Jalavan mukaan ei ole varmuutta, tekikö Harmaja lehtiä yksin vai ystäviensä kanssa.

Jalava teki itsekin lapsena lehtiä.

”Minulla oli varsinainen lehtitalo: sanomalehti, naistenlehtiä ja lastenlehtiä.”

LASTEN LEHDET KÄSITTELEVÄT Jalavan mukaan usein lasten omia harrastuksia, muotia, lemmikkejä tai esimerkiksi elokuvan ja television maailmaa. Lehtiä on tehty yksin, yhdessä kaverin kanssa tai vaikkapa kerhoa tai harrastusporukkaa varten.

Kieli matkii usein aikuisten tekemiä lehtiä, esimerkiksi ajalleen tyypillistä mainoskieltä. Sisällöissä huumori ja mielikuvitus saavat laukata vapaammin. Esimerkiksi eräässä muotilehdessä ihastellaan, miten ”kenkien koroissa esiintyy mitä ihmeellisimpiä muunnelmia aina timanteista hiiriin saakka”.

Mainokset ovat usein keskeisessä osassa. Se kertoo Jalavan mukaan siitä, miten paljon lapset kiinnittävät niihin huomiota arjessaan.

Lehtiä tehdään yleensä omaksi iloksi tai kavereiden ja vanhempien viihdyttämiseen. Ne ovat tapa toteuttaa omaa innostusta kirjoittamiseen tai piirtämiseen – ja keino jäsentää aikuisten maailman asioita roolileikin keinoin.

Osa lehtien tekijöistä on ollut myös hyvin kunnianhimoisia. Jalava mainitsee esimerkkinä *Lyhtypirtin Viestin*, jota teki lapsena toimittaja ja kirjailija **Tuomas Marjamäki**. Tämä haastatteli lehteensä esimerkiksi tasavallan presidenttiä **Martti Ahtisaarta** sekä lukuisia muita nimekkäitä henkilöitä.

”Hän on ollut jo nuorena ilmeisen rohkea henkilö.”

Lehti saattoi toimia myös tapana tulla nähdyksi. Yksi tarinansa keräykseen lähettäneistä kertoo, miten ystävän kanssa tehty lehti oli kahdelle koulussaan kiusatulle ja hyljeksitylle tytölle keino saada positiivista huomiota.

KERTOMUKSIA LAPSENA TEKEMISTÄÄN lehdistä voi lähettää Suomalaisen kirjallisuuden seuralle elokuun loppuun saakka. Tähän mennessä muistoja ja lehtiä on tullut parikymmentä, 1940-luvulta 2000-luvulle saakka.

Yhtään tarinaa nykyaikaisen verkkolehden tekemisestä keräykseen ei toistaiseksi ole lähetetty. Lehtileikkiin liittyy tärkeänä osana käsillä tekeminen. Paria lehteä on kyllä taitettu kotikoneella.

Jalavan kollega on haastatellut keräystä varten alakoulussa olevia kaksosiaan näiden nykypäivänä tekemästä lehdestä. Sekin ilmestyy kuitenkin paperisena, peräti laminoituna.

”Printti on pitänyt pintansa”, Jalava sanoo. ●

Lisätietoa Lasten tekemät lehdet -keräyksestä: finlit.fi.

"Koskaan ei tiedä, mitä maailmassa tapahtuu ja mikä nousee isoksi uutiseksi. Välttämättä mitään ei tule, mutta pitää olla valmis poikkeamaan suunnitelmasta", Susanna Piiroinen sanoo.

Susanna Piiroisen keskittymiskyky on koetuksella, kun hän tekee kuutta lehteä yhtä aikaa

Eva Kottonen, teksti ● Liisa Takala, kuvat

Kaakon *Viestinnän* printtitiimin tuottajalla **Susanna Piiroisella**, 27, on työn alla kuusi sanomalehteä samanaikaisesti: *Kouvolan Sanomat*, *Kymen Sanomat*, *Länsi-Savo*, *Itä-Savo*, *Etelä-Saimaa* ja *Uutisvuoksi*.

Hän työskentelee etänä kotonaan Espoossa päivä- ja iltavuoroissa.

”Kokoamme joka päivä seuraavan päivän lehden. Päivän aikana hypin tyypillisesti kahden eri lehden välillä. Deskityössä voi keskittyä yhteen juttuun vähemmän aikaa kuin kirjoittavana toimittajana”, Piiroinen sanoo.

Keskittymiskyky on koetuksella monilla aloilla, mutta media-alan töissä on jo lähtökohtaisesti lukuisia elementtejä, jotka vaikeuttavat keskittymistä. Piiroisen mukaan eniten hänen keskittymiskykyään koettelee työtehtävien päivittäinen uudelleenorganisointi ja muuttuviin tilanteisiin reagointi.

”Printtiä tehdessä pitää aina varautua siihen, että saa tarvittaessa mahdutettua lehteen jonkin odottamattoman uutisen. Työ vaatii ymmärrystä itsensä johtamisesta ja kykyä priorisoida. On kyettävä vaihtamaan nopeasti tehtävästä toiseen ja osattava arvioida, kuinka kauan jonkin tehtävän tekemiseen menee aikaa.”

VUOROVAIKUTUKSEEN JA HYVINVOINTIIN erikoistuneen neuropsykologi **Nina Uusitalon** mukaan valmiudessa olo, paitsi jäämisen pelko ja ajan tasalla pysyttely kuormittavat aivoja ja vievät paljon energiaa.

”Kierrokset jäävät tällaisessa työssä helposti päälle ja palautuminen voi olla hankalaa”, Uusitalo sanoo.

Piiroinen on huomannut, että stressaavien työvuorojen jälkeen nukahtaminen on vaikeaa, kun aivot käyvät vielä ylikierroksilla.

”Minun on pitänyt tietoisesti opetella mielen rauhoittamista työpäivän jälkeen yhdeltätoista illalla.”

Uusitalon mukaan vuorotyö ei ole aivojen kannalta ideaali tapa työskennellä.

”Kaikki eivät myöskään sopeudu siihen samalla tavalla. Paljon riippuu siitä, miten hyvin ihminen saa nukuttua ja levättyä”, hän sanoo.

Myös työpäivän aikana tulisi palautua. Lounastauolle lähteminen tehdään Piirosen mukaan usein näkyväksi viestein, mutta pienemmät tauot jäävät omalle vastuulle.

”Olen huomannut, että tauoilla pitää oikeasti rauhoittua. Somen selailu on samanlaista stimulaatiota kuin itse työ.”

PIIROISEN KOTITOIMISTO on rauhallinen työympäristö. Eniten keskeytyksiä tulee työkavereiden pikaviesteistä.

”Viesteihin reagointi on tasapainoilua. Teenkö käsillä olevan tehtävän loppuun vai vastaanko kollegalle mahdollisimman nopeasti, etten viivytä häntä.”

Piiroisella on kokemusta myös avokonttoritoimituksesta. Siellä hän kuunteli musiikkia kuulokkeista tai vetäytyi tarvittaessa puheluille tarkoitettuun koppiin kirjoittamaan.

”Avokonttorissa kuormittavin tilanne syntyy, jos työtehtävässä on prosessoitavana kielellistä informaatiota ja sen päälle tulee muuta kielellistä häiriötä. Esimerkiksi tekstin kirjoittamiseen on vaikea keskittyä, jos kuuntelee samalla puhetta”, Uusitalo sanoo.

”Se on moniajoa, joka kuormittaa samoja alueita aivoista. Silloin kumpikaan prosessi ei etene. Ärsykkeitä tulisikin pystyä rajaamaan. Ihminen myös herkistyy keskeytyksille, jos niitä tulee jatkuvasti.”

NOPEAA REAGOINTIA VAATIVA, paineistettu työ, jota tehdään avokonttorissa vaihtuvin vuoroin, kuulostaa neuropsykologin korvaan hyvin huolestuttavalta. Kuka siihen kykenee?

”Jotkut eivät kestäisi viikkoakaan. Alalle hakeutuvat ihmiset, jotka innostuvat uusista asioista ja ovat joustavia ja mukautumiskykyisiä. Etua on, jos ei ole äärimmäisen aistiherkkä sekä sietää epävarmuutta ja keskeneräisyyttä”, Uusitalo mainitsee.

Journalistiikkaa ja viestintää Tampereen yliopistossa pääaineenaan opiskellut Piiroinen valmistui yhteiskuntatieteiden maisteriksi viime vuonna. Monille media-alan opiskelijoille voi hänen mukaansa tulla yllätyksenä, kuinka kovan paineen alla toimituksissa todella työskennellään.

”Ensimmäiset kesätyökokemukset voivat olla aika rajuja.”

Hän kertoo pitävänsä työstään, mutta punnitsevansa alan realiteetteja jaksamisensa näkökulmasta.

”Vaikka kuormitusta osin kompensoidaan rahalla, kuten iltalisin, mietin toisinaan, ovatko kovan paineen alla työskentely ja vuorotyö hyväksi terveydelleni. Toivon löytäväni sellaisen paikan työelämässä, ettei tarvitsisi olla niin kovan stressin kanssa tekemisissä ainakaan jatkuvasti.”

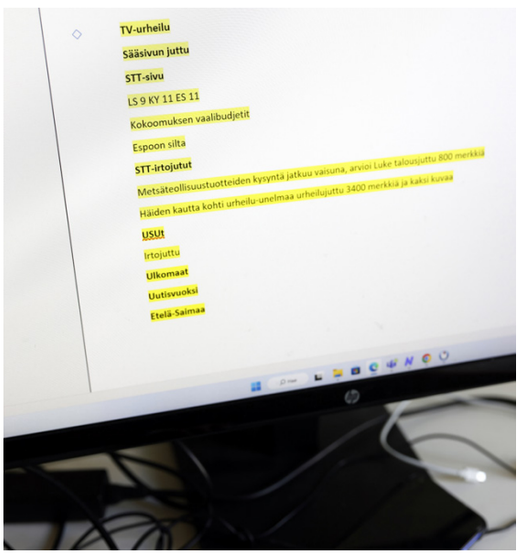

Susanna Piiroinen tekee joka päivälle uuden tehtävälistan. Yllätyksiin pitää silti varautua.

Neuropsykologin vinkit keskittymiskyvyn tukemiseksi työpaikoilla:

- **Sulje mahdollisuuksien mukaan eri aistien kautta tulevat ärsykkeet pois työtilasta.**
- **Luokaa yhteiset säännöt tavoitettavuudelle.**
- **Anna tauoille ja palautumiselle arvoa ja aikaa.**
- **Tee työympäristöstä psykologisesti turvallinen, eli sellainen, jossa uskaltaa kysyä, ideoida ja epäonnistua.**

Lähde: Nina Uusitalo, Aivotaidot Oy

Kalle Silfverberg vill vara en lugn chef som kommunicerar öppet

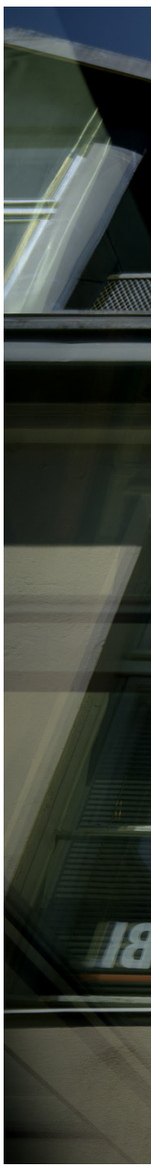

Lina Laurent, text ● Meeri Utti, foto

När det i början av maj blev klart att det är **Kalle Silfverberg** som efterträder **Erja Yläjärvi** som *Hufvudstadsbladets* chefredaktör var reaktionerna både inom mediehuset och utanför överväldigande positiva. En månad senare offentliggjordes en betydligt större skräll: Bonnier News, genom *DN*, blir majoritetsägare i Hufvudstadsbladet Ab (tidigare KSF Media).

Vetskapen om Bonnieraffären var en orsak till att Silfverberg tackade ja till att bli chefredaktör då han tillfrågades.

”Min första tanke var att det öppnar upp för en massa olika möjligheter och att det är jättebra både för *Husis* och för Svenskfinland. Det är också intressant för mig personligen.”

En annan orsak till att jobbet lockade är att det ger möjligheter att omsätta den kunskap han fått i Sanomakoncernen i ett mindre tidningshus. Inom Sanoma har han under de tre senaste åren jobbat med redaktionell utveckling, med bland annat arbetsprocesser och kommunikation.

VI TRÄFFAS I ETT KAFÉ i Rödbergen inte långt ifrån Silfverbergs hem. Han är nyss hemkommen från en semesterresa i Frankrike med familjen. Den två månader långa sommarledigheten tar slut måndagen 31 juli då han tillträder som chefredaktör för *Hbl* och ansvarig utgivare för *Hbl*, *Västra Nyland* och *Östnyland*.

Redan nu har han ändå bra koll på vad som väntar. Han har varit i kontakt med de svenska ägarna flera gånger och jobbat sida vid sida med Yläjärvi i några dagar under sommaren.

Vi diskuterar *Hbl:s* innehållsprioriteringar. I en intervju med *Hbl* strax efter utnämningen sade Silfverberg att tidningen ska fortsätta på samma väg som under det senaste året: ett unikt innehåll som står stadigt förankrat i det lokala och finlandssvenska.

Vad innebär det här i praktiken?

”För mig betyder det att *Husis* ska satsa på det som är relevant för läsarna men som de inte får någon annanstans, åtminstone inte lika välbevakat.”

Hbl ska inte erbjuda allmänna nyheter – artiklarna ska ha en tydlig vinkling som gör att nyheten kommer närmare läsarna, säger Silfverberg.

”Ibland sammanfaller de här frågorna – till exempel om vi tittar på den nya regeringen och nu senast den interna SFP-oppositionen och deras debattinlägg i *Hbl*. Det är en typisk politisk nyhet som är intressant för *Husis* läsare och som vi måste vara bäst på att bevaka.”

Ifall det finns något i *Hbl:s* linje eller sätt att skriva på som Silfverberg vill ändra på så säger han i alla fall inte det högt. Däremot tror han att redaktionen kommer att jobba mer på arbetsprocessen – att man redan innan jobbet med en artikel inleds funderar på hur den ska serveras till läsaren.

”Vad är rubriken? Vad är ingressen? Vilken är vinkeln? Varje minut man satsar på sådant innan man kommer igång sparar flera minuter i ett senare skede.”

På tal om innehåll – finlandssvenska stiftelser och fonder är ett viktigt bevakningsområde för *Hbl*. Hur påverkas den bevakningen i och med att du är gift med Svenska litteratursällskapets kommunikationschef?

”Inte på något sätt. Jag har faktiskt inte funderat på det så mycket, men formellt är det skäl att en av redaktionscheferna gör bedömningen om det är saker som berör SLS. Förstås måste jag jäva mig i sådana fall.”

PÅ PRESSBILDERNA FRÅN Amos Anderssons museum där avtalet om Bonnier News offentliggjordes ler och skrattar de olika parterna i kapp med varandra.

Vad är det som gör att Bonnieraffären är en så bra sak för *Hbl* och hela mediehuset?

”Den största enskilda orsaken är att *Husis* kommer åt mycket större resurser för teknisk utveckling, för prenumerationsaffären och för annonsförsäljningen.”

Konkret kan det till exempel innebära att *Hufvudstadsbladet* kommer åt Bonnier News sidvisningar i Finland och därmed kan sälja sidvisningar i svenska medier för sina annonsörer.

Hbl:s läsare kommer att få ta del av *DN:s* artiklar, främst när det gäller utrikesnyheter, vetenskap och klimat.

”Poängen är att det ska komplettera *Hufvudstadsbladets* egna innehåll. Ingen prenumererar på *Hbl* för att där kommer en intressant *DN*-artikel.”

Är *DN* intresserat av material från *Hbl*?

”Det återstår att se. Planerna har ännu inte varit så konkreta.”

Kommer ni att sluta köpa in material från nyhetsbyrån TT?

”Det har inte fattats beslut om den frågan, men om vi har utrikesmaterial av hög kvalitet från *DN* så är det skäl att prioritera det materialet.”

***Hbl* har länge haft en korrespondent i Sverige och nu också i Köpenhamn. Kommer de att påverkas av det nya samarbetet?**

”Sådana planer finns inte. Sverigebevakningen för finlandssvenskar måste göras av en Husisreporter. Där kan man inte använda svenskt material, behovet är så annorlunda.”

Silfverberg listar ytterligare en fördel med Bonnieraffären. Han ser att Hufvudstadsbladet Ab blir mer attraktivt i rekryteringen av nya talanger i och med att man kan erbjuda nya möjligheter, eventuellt utbildningar och utbyten, åt dem som i dag och i framtiden jobbar på *Husis*, *Västra Nyland* och *Östnyland*.

”Det är viktigt att *Husis* förblir en lockande redaktion att jobba på.”

FÖR SEX ÅR SEDAN efterlyste tidningen *Journalisten* tips på bra mediechefer. Det blev en ar-

Den första frågan Hbl:s nya chefredaktör Kalle Silfverberg fick när han besökte redaktionen var ifall han kommer att skriva ledare. "Ja, det kommer jag att göra. Jag deltar i samhällsdebatten främst via ledarna, men också i samband med diverse olika tillställningar som man ofta blir bjuden till som chefredaktör."

tikel med samma tema och en av dem som omnämndes var Silfverberg som vid den tiden var chef för *Helsingin Sanomats* Helsingforsredaktion.

Vad gör dig till en bra chef?

”Nå, det är inte upp till mig att avgöra om det gör mig till en bra chef eller inte men jag försöker hållas lugn, kommunicera öppet och fatta beslut så att det inte uppstår oklarheter. Och förstås, jag bemöter mina medarbetare som människor.”

Vad gör dig upprörd?

”Jag ogillar om någon förpestar stämningen på en arbetsplats och gör det otrevligt eller svårt för sina kolleger att jobba där. Innehållsval kan man alltid diskutera liksom slutresultatet om det blev bra eller dåligt, men att bete sig illa på en arbetsplats fungerar inte.”

Kalle Silfverberg, 44

- Familj: Två barn. Gift med **Marika Mäklin**, kommunikationschef på SLS.
- Tidigare jobb: Redaktionell utvecklingschef vid *Helsingin Sanomat*. Chef för *Helsingin Sanomats* Helsingforsredaktion. Tidigare politikreporter på *HS* och Svenska Yle. Har också varit jordbrukare på deltid på släktens gård i Vanda.
- Studier: Pol.kand. från Svenska social- och kommunalhögskolan och pol.mag. från Helsingfors universitet.
- Om att få ett rejält lönelyft i och med det nya jobbet (förvärvsinkomster 2021, 63 000 euro): "Nå, vad ska vi säga. Det går hand i hand med utökat ansvar och det blir också klart att man ska göra sitt bästa."
- Gör på fritiden: Fixar på gården i Vanda, joggar – "alltför sällan", med i en nystartad crossfit-grupp på HGK, vilken sammankallats av **Calle Haglund**. Gillar god öl och är intresserad av städer.

Bonnier vill nå vinst – personalminskningar möjliga på Hufvudstadsbladet Ab:s administration

Marcus Floman, text
Martin Stenmark, foto

Det är en affärshemlighet vad Bonnier News betalade för att ta över 51 procent av Hbl, Västra Nyland och Östnyland. "Summan har vi inte offentliggjort och det gör vi egentligen aldrig", säger vd Anders Eriksson.

Konkurrens- och konsumentverket godkände i mitten av juni att Bonnier News tagit över 51 procent av aktierna i det nya bolaget Hufvudstadsbladet Ab.

Genom tidningsaffären vill Sveriges största tidningsägare nå starkare ut till finlandssvenskarna.

"Många finlandssvenskar läser redan Bonnier News svenska tidningar men via *Hufvudstadsbladet* och de två lokaltidningarna blir vi starkare i den målgruppen", säger **Anders Eriksson**, vd på Bonnier News.

Eriksson vill att de tre finlandssvenska tidningarna ska få möjlighet att fokusera mer resurser på den egna journalistiken.

KSF Media har i många år gjort en förlust på två-tre miljoner euro. Bonnier vill på lång sikt göra vinst, men hur ska minus vändas till plus?

"Jag tror att vi både kan spara pengar och få bättre förutsättningar att ta in mer intäkter," säger Anders Eriksson.

Eriksson bedömer att de finlandssvenska tidningarnas ekonomi gynnas av att de får tillgång till Bonnierkoncernens teknologiska lösningar.

NÄR BONNIER NEWS för några år sedan köpte 28 lokaltidningar i Sverige ledde det till personalminskningar på den administrativa sidan. Kan uppsägningar bli aktuella inom Hufvudstadsbladet Ab?

"Arbetet har inte börjat ännu, så vi får återkomma till konsekvenserna. Men det är troligt att det kan leda till den typen av förändringar. Inget är fastställt ännu, men det är klart att det i första hand är i administrationen som det finns överlappning."

Daniel Björklöf är förtroendeperson för Hufvudstadsbladet Ab:s grafiska avdelning och representerar de anställda som inte jobbar på redaktionen. Han efterlyser en öppen diskussion mellan de nya ägarna och facket.

"För att undvika nedskärningar hoppas jag att vi kan sätta oss ner och diskutera hur vi tillsammans kan försöka hitta lösningar," säger Björklöf.

Björklöf påminner om att kundservicen 2014 togs över av ett utomstående företag i samband med samarbetsförhandlingar på tidningen. Tre år senare överfördes kundservicen gradvis tillbaka till Mannerheimvägen 18.

"Kundservice är ingen bulk-service! De som jobbar med kundservice måste ha lokalkännedom och veta vem som jobbar på redaktionen," säger Björklöf.

Två separata och svåra omgångar av samarbetsförhandlingar på KSF Media åren 2014–2016 ledde till en nedskärning av personalstyrkan med totalt 101 årsverken.

Enligt KSF Medias bokslut för 2021 var personalstyrkan inom de tre finlandssvenska tidningarna 121 årsverken.

I SVERIGE HAR Journalistförbundet haft varierande erfarenheter av samarbete med Bonnier News.

För facket var särskilt *Dagens Nyheter* för 10 år sedan en svår aktör att samarbeta med. *DN* kritiserades då för att ensidigt bryta både centrala och lokala förhandlingar.

I dag har Bonnier News en god facklig struktur, säger **Ulrika Hyllert**, ordförande för Journalistförbundet i Sverige.

"När andra mediekoncerner i Sverige ombildats så blickar de mot Bonnier News för att se hur de sköter samarbetet med facket", säger Ulrika Hyllert.

Hyllert tillägger att det finns problem, som att Bonnier News bildat ett bemanningsföretag för journalister med visstidskontrakt.

"Journalisterna som är anställda via bemanningsföretaget har sämre villkor och lägre löner, så här är fackligt arbete extra viktigt."

Bonnier News – Sveriges största tidningskoncern

- Över 200 tidningar och magasin i bland annat Finland, Danmark, Norge och Tyskland.
- Äger *Dagens Nyheter* (DN) och 55 andra dagstidningar och nyhetssajter.
- *DN:s* chefredaktör **Peter Wolodarski** är styrelseordförande för bolaget Hufvudstadsbladet Ab.

Källor: Bonnier, Dagens Media

Finland behöver bättre mediekritik

20 år i fängelse. Det riskerar man få i Zimbabwe om man kritiserar regeringen. Den sista maj klubbade underhuset igenom lagen som kriminaliserar handlingar som skadar landets ”suveränitet och nationella intressen”.

Den kända aktivisten och journalisten **Hopewell Chin’ono** sammanfattade lagen på Twitter (numera tydligen X): ”Yttrandefriheten är död.”

Det styrande partiet Zanu PF, den störtade och sedermera döde diktatorn **Robert Mugabes** parti, motiverar lagen med att den ska uppmuntra zimbabwierna att vara mer patriotiska, att älska sitt land och sluta fördöma det. Lägligt inför valet som ska gå av stapeln 23 augusti.

TYVÄRR FINNS DET I DAG ÅSIKTER i vår regering som inte är alltför långt ifrån den zimbabwiska lagen. Obekväma avslöjanden stämplas som häxjakt, kritiker trollas till tystnad för att regeringsprogrammet ska få genomföras ”för landets bästa”.

Den nya trafik- och kommunikationsministern tycker att Yles innehåll är för ensidigt, att mer åsikter på ett brett spektrum bör komma fram, och hon vill minska det politiska innehållet som Yle gör.

På högerkanten finns en bred uppfattning om att journalister är vänstervridna och agendadrivna, och man stämplas som politisk aktivist om man försvarar allas lika värde.

Det finns också en nostalgi med drömmar om en tid som aldrig funnits, där nyheterna var objektiva och man själv fick bilda sin åsikt på basis av dem. Är det tiden av finlandisering, där medierna präglades av självcensur och rädsla för att kritisera politiska beslut, som en del saknar?

DÄREMOT TYCKER JAG att det syns en hälsosam liten öppning i journalistiken: det går till och med att kritisera president **Sauli Niinistö**. Med de nordkoreanska förtroendesiffror han åtnjutit som landets ledare har det varit något av ett tabu bland journalister att säga något negativt om landsfadern. En sorts självcensur det också.

Det finns också en nostalgi med drömmar om en tid som aldrig funnits, där nyheterna var objektiva och man själv fick bilda sin åsikt på basis av dem.

Men det är en obehaglig utveckling vi ser, där kritik kan mötas av häftigt hat på sociala medier, ibland orkestrerat från hög politisk nivå. Det kan på allvar skrämma till tystnad. Försvaret från medierna blir reaktivt, inte proaktivt.

Jag har länge saknat mediekritik av bättre kvalitet i Finland, där innehåll, val, misstag och övertramp kunde diskuteras från flera vinklar och processer och beslut öppnas upp för en bredare publik. En öppnare kritik skulle tjäna demokratin och det fria ordet, inte minst i dagens samhällsklimat.

För att dra en parallell till Zimbabwe: den största kärleken man kan visa sitt land än att försvara värderingarna för ett fritt, jämlikt och rättvist samhälle. Dit hör också hälsosam, självrannsakande mediekritik.

Liselott Lindström
Skribenten är frilansjournalist.

FÖRE DEADLINE

Nya namn bland ansökningarna om minoritetsspråkstöd

Årets ansökningar om stödet för publikationer på minoritetsspråk har lämnats in. I fjol ansökte endast svenskspråkiga publikationer, men i år har samiska Anarâškielâ servi ry lämnat in en ansökan på 75 000 euro. Den enaresamiska föreningen vill med pengarna finansiera nyhetssajten *Anarâš aavis*, den enda i sitt slag på enaresamiska, som talas av knappt 500 människor.

"Utan stödet kan vi inte fortsätta, vi kan inte arbeta gratis för evigt. Vår digitala publikation används redan som stöd i språkundervisningen i skolor och vuxenutbildningar", säger **Fabrizio Brecciaroli**, chefredaktör för *Anarâš aavis* samt medlemsansvarig och mediearbetare på Anarâškielâ servi ry.

Också tidningen *Nya Åland* ansöker om stödet för första gången.

"Vi skulle nog ha behövt stödet tidigare också, men inte sett ansökningshandlingarna i tid", säger vd **Patrik Ekblom**.

Nyan gjorde ett plusresultat förra året, men sedan dess har kostnaderna stigit.

"Någon form av stöd måste vi nästan få för att kunna fortsätta på samma nivå," säger Ekblom.

MINORITETSSTÖDET DELAS UT till publikationer på svenska, samiska, karelska, romani och teckenspråk. Tidigare har få icke-svenskspråkiga mött kraven, främst för att de publicerats eller uppdaterats för sällan för att överskrida minimikravet för stödet. En förnyelse av kraven har planerats, men ännu inte verkställts.

"Eftersom en placering av alla mediestöd under kommunikationsministeriet har varit på agendan har det känts onödigt att ändra på lagen om allt ändå ska förnyas", skriver regeringsrådet **Satu Paasilehto** vid statsrådet via e-post.

Just nu bereds minoritetsstödet av utbildnings- och kulturministeriet och beslut fattas av statsrådet.

Sammanlagt kom det i år in ansökningar för en knapp miljon euro. Övriga som lämnat in ansökningar är KSF Media, HSS Media, ÅU Media, understödsföreningen för Nya Östis rf., Natur och Miljö rf. och Tigern rf. Stöd delas ut för 500 000 euro.

Besluten fattas under hösten, men enligt Satu Paasilehto ges besked senare än vanligt på grund av att den nya regeringen precis tillträtt.

Hanna Nordenswan

FOKUS

Yleisön suora palaute ilahduttaa tiedottaja Minnamaria Koskelaa

Marja Honkonen, teksti ● Hanna-Kaisa Hämäläinen, kuva

Kun mänttäläisestä Pekilon näyttelyhallista viime kesänä siirrettiin 12-metrinen kirkkovene Serlachius-museon edustalle järveen pärskimään vettä, tarvittiin myös tiedottajan apua.

”Minä lähinnä valokuvasin ja dokumentoin tilannetta, mutta oli siinä myös työntämistä ja nostamista”, Mäntän kuvataideviikkojen tiedottaja ja freelancetoimittaja **Minnamaria Koskela** kertoo.

Artemisia Vulgaris -kollektiivin teos *Rise and shine* oli esillä viime vuonna. Koskela, 53, oli juuri aloittanut tehtävässään. Työ kuluvan kesän kuvataideviikkoja varten alkoi viime lokakuussa. Silloin esiteltiin uudet kuraattorit, **Petri Ala-Maunus** ja **Minna Suoniemi**.

”Kiireisin aika on touko- ja kesäkuussa. Silloin tiedotetaan näyttelyn pystyttämisestä ja järjestetään avajaiset. Myös näyttelykatalogin toimittamisessa on iso työ.”

Kuvataideviikkojen ydinjoukko on pieni: toiminnanjohtaja, tiedottaja ja näyttelymestari. Välillä Koskela toimii itsekin näyttelyoppaana tai lipunmyyjänä.

”Ihmiset antavat pyytämättäkin palautetta – sekä kehuja että moitteita. He ovat todella kiinnostuneita teoksista, eivät vain lampsi näyttelyä läpi.” ●

Kaksi päivää ennen Kuvataideviikkojen avajaisia tiedottaja Minnamaria Koskela ehti hetkeksi aistimaan tämän vuoden näyttelyn tunnelmaa. Kuvassa kuvataiteilija Hinni Huttusen teokset Another Real Sphere ja Self-portrait (Crying) . Kuvataideviikot jatkuvat 31. elokuuta asti.

KIELI

Ville Eloranta ● *Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja.*

Kirjoittajat puhuivat itsestään ennenkin, mutta jokin on muuttunut

Toimittaja tuijotti viikon omaa napaansa – Teki havainnon, joka ei yllättänyt. Satiirinen verkkosivusto *Uutissirkus* julkaisi kesällä tekstin, jonka viesti on selvä jo otsikossa: moni toimittaja tuo itsensä kärkkäästi esille tai peräti juttunsa pääosaan. Samalla sisään astuu minämuoto eli yksikön 1. persoona. Sen käyttöön liittyy yhä antipatiaa sekä oletus määrän räjähdysmäisestä kasvusta.

Keväällä tiedelehti *Pragmatics and Society* julkaisi **Pekka Posion** ja **Riie Heikkilän** tutkimuksen, jossa on käyty läpi eurooppalaisten sanomalehtien kulttuurisivuja eri vuosikymmeniltä. Suomea edustaneesta *Helsingin Sanomista* paljastui kiintoisa seikka: yksikön 1. persoonan käyttö teksteissä oli suurin piirtein yhtä runsasta 1960- ja 2010-luvuilla.

Sen sijaan käyttötavat ovat muuttuneet dramaattisesti. Vielä 1960-luvulla minämuoto oli yleisempi arviointikäytössä (59 prosenttia) kuin osana kertomusta (41 prosenttia). Viisi vuosikymmentä myöhemmin narratiivisuus kattoi 89 prosenttia tapauksista.

Minä on siis ollut jutun päähenkilönä muinoin kartettavampi kuin nykyisin. Toisaalta arvioteksteissä tuntuu olleen tuolloin tarpeen korostaa, ettei kyse ole yleispätevästä totuudesta. Nykyään *mielestäni*-tyyppisiä ilmauksia pidetään herkästi tyylirikkona – tietysti näkemys on kirjoittajan!

Minämuodon välttely voi mennä myös oudoksi. Kerran eräs kirjoittaja viittasi editoimassani tekstissä epämääräisesti saunan pukuhuoneeseen, jossa jälkikasvun kanssa saattaa puhua aroistakin aiheista. ”Kuka tässä oikein on kokijana, sinä itsekö?” kysyin kirjoittajalta. Hän vastasi vähän nolona: ”Joo, mutta vihaan minämuotoa.”

Minäkeskeinen journalismi on muutakin kuin yksikön 1. persoona. Se on ennen kaikkea minäkeskeisten aiheiden valintaa. Jos minämuoto hävettää, väistäminen on helppoa: älä kirjoita omasta elämästäsi.

TUTKITTUA

Uutismedia ei puhuttele nuoria

Suomalaisnuoret seuraavat perinteistä uutismediaa, kunhan siinä julkaistaan heille hyödyllistä tai kiinnostavaa sisältöä. Useimmat nuoret kuitenkin kokevat perinteisen median jättävän heidän äänensä huomiotta.

Tämä selviää raportista, jonka julkaisi toukokuussa monitieteinen DECA-tutkijaryhmä. Vertaisarvioimattomaan julkaisuun on koottu selkeässä muodossa uusinta tutkimustietoa suomalaisten nuorten mediasuhteesta.

Raportissa vanhastaan tuttua asiaa on, että televisio- ja printtiuutisten merkitys nuorille vähenee. Kännykkä on jo pitkään ollut nuorten eniten käyttämä medialaite. Sen kautta seurataan ajankohtaisiakin aiheita.

Sosiaalinen media on nuorille tärkeä uutiskanava. Erityisesti Snapchatin, Instagramin ja Facebookin käyttäjät jakavat paljon uutisia. Somessa nuoret arvioivat yhdessä uutisten luotettavuutta. Vertaisryhmän rooli onkin tärkeä nuorten suhteessa uutisiin. Esimerkiksi uutinen, jota on jaettu laajasti somessa, koetaan keskimäärin muita uutisia luotettavammaksi.

Tutkimusten perusteella suomalaisnuoret luottavat silti enemmän perinteiseen mediaan kuin someen. Luottamus someen vaikuttaisi olleen viime vuosina jopa hieman laskusuunnassa. Pandemia-aika osoitti, että nuoret seuraavat perinteistä mediaa, kunhan se tuottaa nuorille arvokasta sisältöä.

Monet nuoret ja etenkin nuoret aikuiset välttelevät uutisia henkisen hyvinvoinnin takia. Infoähky on todellinen ongelma. Sen torjumiseksi journalistien tulisi pyrkiä esittämään tieto selkeässä muodossa. Nuoria väsyttää paitsi uutisten määrä myös niiden kielteisyys. Esimerkiksi sota- ja kriisiuutisointiin kaivataan nykyistä enemmän ratkaisukeskeisyyttä.

Yli puolet nuorista kokee, että heidän näkemyksiään ei kuulla perinteisessä mediassa. Tutkijat varoittavat, että noin miljoonan nuoren tavoittamiseksi ei riitä, että toimitukseen palkataan pari nuorta työntekijää. Vanhempienkin toimittajien tulee päivittää käsitystään siitä, millaista journalismia nuoret kaipaavat.

Juha Matias Lehtonen

Ilkka Hemmilä, 33, aloitti elokuun alussa *Suomen Kuvalehden* politiikan toimittajana. Aiemmin hän on työskennellyt STT:n politiikan ja talouden toimittajana sekä Lännen Mediassa ja *Maaseudun Tulevaisuudessa*. Hemmilä on valmistunut filosofian maisteriksi Turun yliopistosta, missä hän opiskeli Suomen historiaa.

Politiikan toimittajan työ tuntuu Ilkka Hemmilästä "pieneltä etuoikeudelta"

Siirryt uutistoimistosta aikakauslehteen. Miten rytmin vaihto sujuu?

Olen aiemminkin tehnyt pitkää formaattia, muun muassa freelancerina opiskeluaikana. Nyt pääsen tekemään sitä vakiintuneeseen, tunnettuun toimijaan. Uskon muutoksen onnistuvan, sillä kollegani **Annu Marjanen** teki saman siirtymän pari vuotta sitten.

Mikä Suomen Kuvalehdessä houkutteli?

Minulla ei ollut kiire pois uutistoimistosta, mutta kun tarjoutui mahdollisuus tehdä jotain aika erilaista journalismin kentällä, se houkutti. Pitkä formaatti tarjoaa mahdollisuuksia, joita nopeassa uutistyössä ei ole. Työ ei ole kiinni saman päivän tapahtumissa, vaan yhteyksiä voi hakea laajemmin menneisyyteen, nykypäivään ja tulevaan.

Mitkä ovat vahvuutesi toimittajana?

Pidän asioiden analysoimisesta ja isojen kokonaisuuksien pohdinnasta.

Missä sinulla on eniten opittavaa?

Uutistoimistossa seurataan jotain tapahtumaa vaihe kerrallaan. Aikakauslehdessä aiheet pitää paketoida muotoon, joka pätee päivän, parin viikon, kuukauden tai vuodenkin päästä.

Mikä politiikan journalismissa kiinnostaa?

Toimittajan työ oli minulla viimeistään lukiovuosina mielessä. Myös politiikkaa olen seurannut nuoresta asti. Tuntuu luontevalta – ja pieneltä etuoikeudelta – että voi tehdä juttuja aiheesta, joka kiinnostaa muutenkin. Politiikassa on kuitenkin kyse yhteisten asioiden hoitamisesta ja siitä, millaista yhteiskuntaa Suomesta rakennetaan.

Millainen lähdeverkosto sinulla on?

Sellainen, jota pyrin aina laajentamaan. On kiinnostava hakea ajatuksia erilaisilta ihmisiltä. Pyrin kuuntelemaan eri osapuolia avoimesti ja monipuolisesti.

Presidentinvaalit käydään tammikuussa. Minkä arvelet olevan niiden kuumin teema?

Minulla on etiäinen, että ehdokkaiden henkilöhistoriaan ja taustoihin kiinnitetään paljon huomiota. Muuttunut maailmantilanne on herättänyt paljon keskustelua siitä, mikä on Suomen ja suomalaisten suhde omaan lähihistoriaansa.

Sinulla on ystäviesi kanssa Bondaillaan-podcast, jossa keskustellaan Bond ja Mission Impossible -elokuvista. Kehen toimintasankariin samastut?

En niinkään toimintasankareihin, vaan etsivähahmoihin. Heillä on paljon yhteyksiä omaan työnkuvaani: Koetetaan saada selville, mitä on tapahtunut. Sitten voi olla tilanteita, jossa vastapuoli haluaa, ettei jokin asia tule tietoon.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Arvostan valtavasti STT:n päätoimittaja **Minna Holopaista**. STT:llä on erinomainen työilmapiiri, ja se lähtee johdosta. Hän on myös journalismin rautainen ammattilainen.

Marja Honkonen

Syyllinen kunnes toisin todistetaan

Muutama vuosikymmen sitten uudenkarheana journalistina sain huippukiinnostavan juttuaiheen. Paikallinen yrittäjä soitti ja kertoi joutuneensa liikekumppaninsa huijaamaksi puunjalostusteollisuuden bisneksissä. Mukana juonessa oli lisäksi kaksi tunnettua ruotsalaista alan yritystä. Poliisi tutki asiaa jo täyttä päätä.

Kyseinen yrittäjä oli antanut hyviä juttuvinkkejä ennenkin ja hänen kertomuksensa oli kaikin puolin uskottava. Innoissani tein jutun vain hänen antamiensa tietojen perusteella enkä kysynyt mitään poliisilta tai yrittäjän liikekumppanilta. En maininnut rikoksesta epäiltyä henkilöä nimeltä, mutta hän oli juttuni tietojen perusteella silti tunnistettavissa. Ruotsalaisfirmojen nimet mainitsin kiertelemättä.

Meni useampi kuukausi kunnes jutusta vinkanneen yrittäjän liikekumppani soitti kiihtyneenä. Hänestä oli tehty syyttämättäjättämispäätös, ja jutussani leimasin hänet syylliseksi. Hän uhkasi oikeustoimilla ja sanoi olevansa varma, että ruotsalaiset yritykset usuttavat huippujuristinsa kimppuuni.

Lehtemme julkaisi syyttämättäjättämispäätöksestä uutisen, jonka teki minuakin kokemattomampi kollega. Jutun otsikko oli jotensakin, että ”Petoksiin sekaantunut välttyy syytteeltä”.

Huijariksi suotta leimattu liikekumppani ei jostain syystä koskaan ottanut yhteyttä eikä ruotsalaisyhtiöiden juristeistakaan kuulunut pihaustakaan. Yhteyttä otti vain päätoimittaja, joka antoi korjavaa palautetta, mutta sain pitää työpaikkani.

Vääräleuat sanovat, että faktat tarkistamalla menee hyvä juttu ihan pilalle. Suosittelen silti tarkistamaan faktat ennen niiden julkaisemista.

Petri Koivisto

Kirjoittaja on lahtelainen toimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT?
LÄHETÄ TARINASI OSOITTEESEEN
JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Emmi Korhonen (edessä) juoksee suojaan kuvitellulta tulitukselta, Katriina Pajari (takana oikealla) ja Emilia Anundi odottavat vuoroaan journalisteille suunnatun kriisialuekurssin harjoituksessa kesäkuussa.

HEAT-KURSSILLA HARJOITELLAAN TILANTEITA, JOIHIN JOURNALISTIN EI PITÄISI KOSKAAN JOUTUA

Marja Honkonen, teksti ● Kimmo Räisänen, kuva

Jos journalisti joutuu kriisialueella tulilinjalle, moni asia on mennyt pieleen jo sitä ennen. Silti tilanteeseen voi varautua ja sitä kannattaa harjoitella.

Kymmenen journalistin joukko pääsi kokeilemaan varautumista viiden päivän mittaisella Heat-kurssilla, jonka Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö Jokes järjesti kesäkuussa yhteistyössä Mediaturva-yrityksen kanssa.

Kurssille osallistui toimittajia ja kuvaajia, jotka työskentelevät *Helsingin Sanomissa*, Ylellä, STT:llä ja *Ilta-Sanomissa* sekä freelancereina.

HEAT-KURSSIN NIMI tulee sanoista Hostile Environment Awareness Training. Kurssilla opetellaan esimerkiksi hätäensiapua, kiinniotettuna toimimista ja jopa suoralta tulitukselta suojautumista.

Kriisialueille meneviä journalisteja kouluttaa Suomessa Mediaturvan lisäksi esimerkiksi Punainen Risti. Moni mediatalo kurssittaa työntekijöitään myös ulkomailla.

Jokesin kurssille osallistunut *Helsingin Sanomien* toimittaja **Katriina Pajari** on käynyt aiemmin Euroopan yleisradioliiton Ebun kriisialuekurssin. Sen taitoja hän tarvinnut esimerkiksi joutuessaan kiinniotetuksi Kiinassa ja raportoidessaan Ukrainan sodasta, Pohjois-Koreasta ja pakolaisleiriltä Bangladeshissa.

”Jos on tekemisissä hermostuneiden, aggressiivisten ihmisten kanssa, mahdollisimman eleetön olemus ja provosoimattomuus on tärkeää. Olen oppinut tyyneyttä”, Pajari kertoo.

STT-Lehtikuvan kuvajournalisti **Emmi Korhonen** osallistui kurssille työnantajansa ehdotuksesta. Hän ei ole aiemmin työskennellyt kriisi- tai konfliktialueella. Hän on mahdollisesti lähdössä Ukrainaan syksyllä.

”Ukrainan sota loi tarpeen koulutukselle, mutta antaahan koulutus valmiuksia toimia esimerkiksi luonnonkatastrofin keskellä. Toivon kurssin tuovan varmuutta, jotta siellä voisi keskittyä työhön”, Korhonen sanoo.

MEDIATURVAN JOHTAJA, turvallisuuskouluttaja **Kimmo Poikolainen** arvioi, että harva mediatalo haluaa lähettää työntekijöitään konfliktialueille ilman tukea tai koulutusta. Kriisialueella turvallisuustilanne voi kuitenkin muuttua nopeasti ja odottamattomasti.

Poikolainen kertoo Mediaturvan auttaneen esimerkiksi yhtä mediayritystä evakuoimaan työntekijänsä ulkomailta. Hän ei turvallisuussyistä halua tarkentaa, millaisesta tilanteesta ja mistä yrityksestä oli kyse.

Heat-koulutuksen tärkein oppi onkin auttaa tunnistamaan vaaralliset tilanteet ja välttämään niitä.

”Jokaisen juttukeikan riskit arvioidaan ja harkitaan, kannattaako jollekin alueelle mennä, ja minkälaisen jutun kanssa sieltä voisi tulla pois”, Katriina Pajari sanoo.

”Jos on iso riski, että jotain voi käydä – mikään juttu ei ole sen väärti.” ●

Mitä Heat-kurssilla tapahtuu? Lue lisää: Journalisti.fi

YLEISSITOVUUS TUO ELOKUVA- JA TV-ALALLE KAUAN KAIVATUN VAKAUDEN

Parikymmentä vuotta sitten aloitin työskentelyn elokuva- ja tv-tuotannoissa työsuhteisena freelancerina. Tein alalla töitä lähes 15 vuotta, ja tuona aikana pisin työsopimukseni oli noin puolen vuoden mittainen. Valtaosa oli merkittävästi lyhyempiä. En laskenut, kuinka monta sopimusta tuona aikana tein, mutta niitä oli paljon.

Työsopimusneuvottelut aloitin aina nollasta, eikä ollut mitään takeita siitä, että seuraava sopimus olisi palkan tai työehtojen osalta edellistä parempi tai edes samaa tasoa. Urani alkuvaiheessa järjestäytyneitä työnantajia oli vähän ja toiminta turhan usein epäammattimaista.

Ryhdyin valmistumiseni jälkeen ay-aktiiviksi SET ry:ssä ja ymmärsin pian, miten paljon helpotusta yleissitova työehtosopimus alalle toisi. Yleissitovuus tarkoittaa, että kaikkien työnantajien pitää maksaa ainakin vähimmäispalkkaa ja lomarahat. Lomakorvaus on lakisääteinen, mutta lomarahoista sovitaan työehtosopimuksissa.

Elokuva- ja tv-tuotantoa koskevan työehtosopimuksen edellisen uudistuksen (2012–2014) tavoitteena olikin saada aikaan sopimus, joka saisi yritykset järjestäytymään. Näin alalle saataisiin yleissitova työehtosopimus. Jouduimme odottamaan melkein kymmenen vuotta.

ELOKUVA- JA TV-ALA SAI vihdoin kauan tavoittelemansa yleissitovan työehtosopimuksen kesäkuun alussa.

Monella alalla yleissitova työehtosopimus on niin itsestään selvä asia, että sen merkitys unohtuu. Työehtosopimukset tuovat säätelyä, jota pätkätyöala kaipaa. Kun töitä tehdään lyhyissä työsuhteissa, työehtosopimus on paras tapa turvata työehdot. Harva pystyy yksin neuvottelemaan yhtä hyvät ehdot kuin mitä työehtosopimus tarjoaa.

Työehtosopimuksien avulla myös palkat kehittyvät. Tämä nähtiin viime kevään neuvotteluissa, joissa työntekijäpuoli sai neuvoteltua alalle aiempia neuvottelukierroksia selvästi korkeammat palkankorotusprosentit. Reippaille korotuksille oli tarvetta, koska kohonnut inflaatio oli nakertanut palkansaajien ostovoimaa.

Mikä sitten muuttuu? 5. kesäkuuta lähtien työehtosopimus on määritellyt elokuva- ja tv-alan minimipalkat, joita ei voi alittaa. Se auttaa erityisesti heikommassa neuvotteluasemassa olevia työntekijöitä. Palkkojen lisäksi työehtosopimuksessa on sovittu muun muassa lomarahasta, palkallisista sairauspäivistä ja matkustuskorvauksista.

Jatkossa työntekijän ei tarvitse miettiä, saako palkkaa, jos joutuu esimerkiksi jäämään kotiin sairaan lapsen kanssa. Tilapäisen hoitovapaan palkallisuudesta sovitaan nimenomaan työehtosopimuksissa. Kesäkuusta alkaen työehtosopimuksen edut koskevat kaikkia elokuva- ja tv-alan työntekijöitä riippumatta siitä, onko työnantaja järjestäytynyt vai järjestäytymätön.

Olen valtavan iloinen, että lukuisat elokuva- ja tv-alan työnantajat ovat ymmärtäneet työehtosopimuksen merkityksen ja mahdollistaneet osaltaan yleissitovuuden. Yritykset ovat ymmärtäneet, että työehtosopimuksen tuomat vähimmäisehdot ovat kaikkien etu, koska silloin kilpailuetua ei voi hakea polkemalla työntekijöiden palkkoja ja työehtoja. Uskon, että yleissitovuus lisää alan vastuullisuutta, joka on edellytys kansainvälistyvälle toimialalle.

Lisätietoa uusista oikeuksistasi löydät Journalistiliiton verkkosivuilta. Jos työpaikallasi ei noudateta työehtosopimusta, ole rohkeasti yhteydessä liittoon!

Marika Väisänen *Kirjoittaja on Journalistiliiton työehtoasiantuntija.*

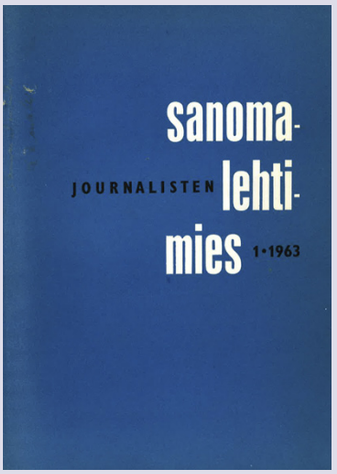

Sanomalehtimiehen numerossa 1/1963 käsiteltiin kieliasioita.

Sotataito hyvä, syväjäädytys huono

On parempi puhua rautateiden *kannattavuudesta* kuin *rentabiliteetista*, kirjoittaa **Matti Sadeniemi** *Sanomalehtimiehen* vuoden 1963 ensinumerossa. Artikkelissaan hän käsittelee vierasperäisten sanojen käyttöä ja suosittelee kollegoitaan valitsemaan suomalaisperäisen sanan kansainvälisen sijaan. *Designerin* sijaan olisi puhuttava *suunnittelijasta* ja *removerin* sijaan *kynsilakanpoistoaineesta*.

Radio saa Sadeniemeltä armon – se on yhtä hyvä sana kuin *sätiö*. Toimittajan tulisi kuitenkin välttää sanoja, joissa on vierasperäisiä äänteitä kuten b, g ja f, sekä sanoja, joiden alussa on useampi kuin yksi konsonantti. Sellaiset eivät kuulu suomen kieleen, ja siksi onkin parempi puhua *sotataidosta* kuin *strategiasta*.

”Oli hyvä, että *telefonista* tuli *puhelin*, ja on hankalaa, että *traktorilla* ei ole paremmin kieleen luontuvaa nimeä”, Sadeniemi kirjoittaa.

Samassa lehdessä on muutakin kieliasiaa. Pakasteyhdistys on yhdessä Suomen Kylmäteknillis-taloudellisen yhdistyksen kanssa laatinut toimittajien avuksi pakastealan sanaston, jonka voi tilata yhdistyksen toimistosta. Vihkosessa selitetään, mitä ovat esimerkiksi *pakastepöytä*, *pakastekaappi* ja *pakastesäiliö*, ja miksi sanat *pakkanen* ja *syväjäädytys* on hylättävä.

Maria Pettersson

Yleissivistynyt ulkomaantoimittaja

TOIMITTAJA UNNUKKA UOTINEN
11.5.1935 LEPPÄVIRTA – 4.3.2023 HELSINKI

Rakas työtoverimme ja ystävämme, STT:n ulkomaantoimittaja **Unnukka Outinen** kuoli 4. maaliskuuta kotonaan Helsingin Munkkivuoressa.

Isänsä tapasi kalastella Unnukkajärvellä, josta Unnukka sai nimensä.

Perhe muutti vuonna 1938 isän kuoltua Leppävirralta Helsinkiin, missä Unnukka kävi koulunsa ja valmistui Helsingin yliopistosta humanististen tieteiden kandidaatiksi.

Unnukka teki pitkän ja ansiokkaan uran STT:n ulkomaantoimituksessa, josta hän jäi 38 vuoden palvelun jälkeen eläkkeelle vuonna 2000.

Unnukka koki teknologisen ja journalistisen vallankumouksen. Uransa alussa hän käänsi Ruotsin tietotoimiston TT:n uutisia ja toimitti niitä linja-autokyydillä asiakkaille. Kun STT:hen oli perustettu ulkomaantoimitus 1962, alkoi tekniikka vähitellen kehittyä kaukokirjoittimista kohti nykyaikaista journalismia tietokoneineen ja kännyköineen.

Unnukka Outinen nimitettiin kesästä 1980 yhteispohjoismaiseksi kirjeenvaihtajaksi Kiinaan, mutta pesti jäi lyhyeksi, koska Pohjoismaiden uutistoimistot lakkauttivat pian Pekingin-toimiston.

Unnukan vahvuuksia olivat muun muassa hyvä ihmistuntemus, yleissivistys ja laaja kielitaito. Hän oli STT:ssä yksi harvoista, jotka osasivat venäjää. Rauhallisuutensa ja ystävällisyytensä vuoksi hän oli erittäin pidetty työtoveri.

Unnukan lempiharrastuksia oli vaeltelu Lapissa ja oleskelu Pohjois-Karjalan rakkaassa kesäpaikassa.

Unnukan ystävät ja työtoverit

Ryhdy Vikesin kuukausilahjoittajaksi!
Tue kollegoja kehittyvissä maissa.

Viestintä ja kehitys -säätiö auttaa median ammattilaisia muun muassa Nepalissa, Somaliassa ja Myanmarissa.

Tule mukaan! vikes.fi/lahjoita

vikes

APURAHOJA FREELANCEREIDEN AMMATTITAIDON YLLÄPITOON

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr jakaa apurahoja freelancereiden ammatilliseen kouluttautumiseen.

Syksyn apurahahaku **alkaa 14.8. ja päättyy 8.9. kello 16.00**.

Apurahahakemus tehdään Jokesin sähköiseen apurahajärjestelmään. Hakemus on allekirjoitettava määräaikaan mennessä pankkitunnuksilla.

Lue millaisiin tarkoituksiin apurahoja myönnetään: https://www.jokes-saatio.fi/nyt-haettavat-apurahat/

Lisätietoa apurahoista antaa säätiön asiamies Anna Kähkönen, toimisto@jokes-saatio.fi, 050 551 3961.

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr

Jokes

LIITY MEDIAKUNTAAN – TEE KEIKKATYÖT TYÖSUHTEESSA

Journalistiliiton jäsenten oma työosuuskunta Mediakunta tarjoaa vaihtoehdon yrittäjyydelle ja mahdollisuuden työsuhteiseen työhön.

Mediakunnassa töitä tehdessä voi keskittyä työntekoon: Osuuskunta hoitaa laskutuksen ja kirjanpidon ja auttaa työtilanteiden selvittämisessä.

LIITY
Mediakuntaan voivat liittyä kaikki Journalistiliiton jäsenet, myös keikkatyötä sivutoimisesti tekevät, vakinaisessa työsuhteessa olevat jäsenet sekä opiskelija- ja eläkeläisjäsenet.

MEDIAKUNTA
mediakunta.fi

KOULUTUKSET

Näin sinustakin tulee taitavampi puhuja

Haluatko tehdä puheellasi vaikutuksen yleisöösi, haastateltaviisi ja asiakkaisiisi? Tule webinaariin oppimaan, miten luot vakuuttavuutta ja vahvistat asiantuntijan roolia äänellä, ääntämisellä, puheen rytmillä ja retorisilla valinnoilla. Kuulet myös, millainen puhe synnyttää rentouden ja vertaisuuden tunteita vaikkapa podcast-yleisössäsi. Saat koulutuksesta mukaasi pieniä harjoituksia parempaan äänenkäyttöön. Kouluttajana toimii viestinnän, esiintymisen, puheilmaisun ja äänenkäytön kouluttaja, Vaasan yliopiston viestintätieteiden lehtori **Teija Waaramaa**. Maksuton koulutus on tarkoitettu kaikille Journalistiliiton jäsenille.
Aika: 28.9. klo 10–11.30
Paikka: Teams
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/fi/kalenteri
Järjestäjä: SJL

Koulutusta kestävästä journalismista

Freelancejäsen, tule tutustumaan Tieteen ja toivon taloon ja kuulemaan kestävän journalismin tekemisestä. Tutkijajäsen **Johannes Roviomaa** kertoo työstään arktisen alueen parissa. Hän käy läpi parhaat oppinsa ja epäonnistumiset arktisesta alueesta uutisoinnista ja dokumentin tekemisestä. Ilmastojournalismiin erikoistunut toimittaja **Riikka Suominen** kertoo, miten freelancetoimittajana voi käsitellä isoa, kompleksista ja synkkää ilmastoaihetta uupumatta itse. Toiminnanjohtaja **Minttu Jaakkola** esittelee taloa ja sen toimintaa.
Aika: 4.9. klo 15.30–18
Paikka: Puistokatu 4, Helsinki
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: freet.fi/tapahtumat. Mukaan mahtuu 35 jäsentä. Tarjolla on pientä välipalaa.
Järjestäjä: SFJ ja FAO

How to establish a newspaper and make it profitable in these difficult times?

Byline Times is a newspaper and online media outlet established in 2019 in the United Kingdom by **Peter Jukes** and **Stephen Colegrave**. *Byline Times* focuses on social issues and investigative journalism.
Executive Editor Peter Jukes tells us the story of *Byline Times* in a webinar that is free for all Union members. The webinar consists of a presentation by Mr. Jukes and a Q&A session. The webinar is hosted by **Toivo Haimi**.
Time: October 25th, 2 pm
Place: Teams
More information: salla.nazarenko@journalistiliitto.fi

MUUT

Kuule sananvapauden merkityksestä Ukrainalle

Tampereella järjestettävä sananvapaus-tapahtuma nostaa esiin median merkityksen itsenäisen Ukrainan tarinassa. Pääpuhuja on palkittu ukrainalainen journalisti ja *Voice of American* Itä-Euroopan päällikkö **Myroslava Gongadze**. Hän on vuonna 2000 murhatun *Ukrainska Pravdan* perustajan, toimittaja **Georgiy Gongadzen** leski. Tapahtumaan kuuluu myös valkovenäläisten toimittajien kohtaloita ja Ylen *Sananvapauden sankari* -verkkopeliä käsittelevä tilaisuus 26.9. klo 18.30.
Aika: 26.–28.9.
Paikka: Tampereen Kulttuuritalo Laikku (26.9.) Raatihuone (27.9.) ja Tampereen yliopisto (28.9.)
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: hanke.matti.posio@skr.fi, silja.minkkinen-poikolainen@skr.fi ja skr.fi/hankkeet/tampereen-sananvapaustapahtuma
Järjestäjät: Suomen Kulttuurirahaston Pirkanmaan rahasto, Tampereen kaupunki / Operaatio Pirkanmaa, JOKES, Toimittajat ilman rajoja Suomi ja Lännen Media

Sanataiteilijat kokoontuvat Pyhätunturille

PyhäSana-festivaali kerää yhteen (sana)taiteen ammattilaisia ja harrastajia. Taiteellisena johtajana toimii **Karri "Paleface" Miettinen**. Mukana kaksipäiväisellä festivaalilla on sanankäytön taitajia kirjailijoista räppäreihin, toimittajista runoilijoihin. Omasta työstään kertovat muun muassa **Rauli Virtanen**, **Meeri Koutaniemi** ja festivaali-idean isä **Lasse Rantanen**.
Aika: 15.–16.9.
Paikka: Pyhä Ski Resort, Kultakeronkatu 21, Pyhätunturi
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: lassenviiva@kolumbus.fi ja Suvi Vuorimäki (Pyhätunturi Oy) sekä pyha.fi/tapahtumat. Liput 27–49 euroa.
Järjestäjät: Lasse Rantanen ja Pyhätunturi Oy

Saariselän lomapaikat nyt varattavissa

Journalistiliiton lomapaikat Saariselällä ovat nyt varattavissa viikoille 8–35/2024.
Varaukset: p.0306 502 502 tai sähköpostitse myynti@lomarengas.fi.

Järjestätkö tapahtuman tai koulutuksen?

Lähetä tiivis kuvaus tapahtumastasi täältä: journalistiliitto.fi/fi/ilmoita-yhdistyksesi-tapahtumasta/

Koulutus toimittajille addiktiosta

Mitä jokaisen journalistin tai viestijän on tärkeää tietää addiktiosta? Missä media menee helposti mönkään ja luo jopa virheellisiä mielikuvia, kun se kertoo päihteiden ongelmakäytöstä? Miten välttää joutumasta riippuvaisen haastateltavan huiputtamaksi?

Maksuton webinaari tarjoaa työkaluja ammattitaitoiseen journalismiin riippuvuuksista ja päihteiden käytöstä.

Ti 10.10.2023 klo 9-11.30
myllyhoitoyhdistys.fi/c/tapahtumat

Myllyhoito-yhdistys

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

A-KASSA / A-KASSAN
A-kassa.fi, 020 690 455

SUOMEN JOURNALISTILIITTO
FINLANDS JOURNALISTFÖRBUND

Kukka Andersson ja HS Lasten uutiset

- *HS Lasten uutisten* 26-vuotias toimittaja. Työskennellyt aiemmin *Lasten uutisten* harjoittelijana ja *Helsingin Sanomien* kaupunkitoimittajana.
- *Lasten uutiset* on ilmestynyt omana lehtenään kerran viikossa elokuusta 2020 asti. Uutislähetys julkaistaan viikoittain Nelosella, hs.fi-sivustolla ja Youtubessa. Lasten uutisilla on perjantaisin myös kaksi sivua *Hesarin* kantalehdessä.
- Toimituksessa työskentelevät Anderssonin lisäksi **Panu Jansson**, **Anni Jerrman** ja **Sanna Kallio** sekä esihenkilö **Fanny Fröman**.

Lasten uutisissa tehdään usein juttuja myös pelien muodossa, sillä ne sopivat monen tasoisille lukijoille. Pelillistäminen on Kukka Anderssonin mieleen: Hän on omana harrastuksenaan suunnitellut vanhaan verhoon Eurooppa-aiheisen seikkailupelin, jonka pelaamiseen menee useampi tunti.

Lasten uutisten Kukka Andersson toivoo, että lapsia kuultaisiin myös aikuisten jutuissa

Jonas Brunnströmin valinta

Österbottens Tidningin valokuvaaja **Jonas Brunnström** valitsi suosikikseen *Helsingin Sanomien* alakouluikäisille suunnatun *Lasten uutiset*.

"On hyvä, että löytyy lehtitaloja, jotka satsaavat siihen, että lapsille ja nuorille tuotetaan sisältöjä. Mediakasvatus on tärkeää. Minua hirvittää, kun lapsille vain isketään tabletti käteen ja heidät pannaan katsomaan Youtubea.

Lasten on tärkeä oppia, mikä on oikeaa ja varmennettua tietoa ja mikä ei. Siinä on kyse myös meidän journalistien ja demokratian tulevaisuudesta."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Marja Honkonen, teksti ● Ella Kiviniemi, kuva

"Kun kouluterveyskyselyn tulokset viimeksi ilmestyivät syksyllä 2021, erityisesti tyttöjen hyvinvoinnissa oli tapahtunut notkahduksia. Pyysin kolmea nuorta tyttöä tutkimaan tuloksia ja juttelemaan siitä, mistä notkahdus voi johtua. Ajattelin, että aihe saattaa olla vähän kuivakka. Siitä tulikin yksi suosikkikeikoistani", *Lasten uutisten* toimittaja **Kukka Andersson** kertoo.

Juttu julkaistiin *Lasten uutisissa* 13. lokakuuta 2021. Haastattelu tehtiin kaakaon äärellä kahvilassa, eikä aika tahtonut riittää tai puhe loppua.

"Lapsilla oli todella paljon omasta koulumaailmastaan kumpuavia ajatuksia ja selityksiä tuloksille. Olimme kaakaolla puolitoista tuntia. Se oli hyvä ja antoisa keskustelu tärkeästä aiheesta."

HELSINGIN SANOMAT ON JULKAISSUT lapsille suunnattuja uutisia vuodesta 2016 lähtien. Vuonna 2020 *Lasten uutiset* alkoi ilmestyä omana lehtenään. Tuolloin Andersson palasi sinne kaupunkitoimittajan työstä. Hän oli ollut *Lasten uutisissa* jo aiemmin harjoittelijana.

Anderssonin mielestä lapsia ja nuoria pitäisi kuulla nykyistä enemmän myös aikuisille tehdyissä jutuissa. Esimerkiksi koulumaailmaa käsittelevissä jutuista puuttuvat liian usein lasten ajatukset ja sitaatit.

"Ymmärrän, että siihen voi olla kynnys siksikin, että alaikäinen tarvitsee vanhemman luvan. Jos on kiiretilanne, sitä ei tule ajatelleeksi – mutta yhdellä puhelinsoitolla se olisi mahdollista."

Lapsia haastatellessa heiltä kannattaa kysyä avoimia kysymyksiä ja tehdä haastattelu kasvokkain. Lapsen kohtaaminen rauhassa on Anderssonin mukaan tärkeää.

"Itse en esimerkiksi hyökkää suoraan kysymyksiin, vaan saatan kysyä jotain hyvin arkista, kuten mitä söit aamupalaksi tai mitä olet tänään tehnyt. Usein sieltä tulee jotain, mihin voin tarttua, saada jutun juurta aikaiseksi ja jään rikki."

LASTEN UUTISTEN TOIMITTAJAN työhön kuuluu paljon kouluvierailuja. Niiden yhteydessä lasten kanssa puhutaan paitsi tekeillä olevan jutun aiheista, myös journalismista ja mediasta.

Anderssonin mukaan pääosa koululaisista tietää kyllä, mitä toimittaja tekee ja mikä on uutinen. *Lasten uutisten* toimittajat ovat monille lapsille etunimituttuja ja ihailunkin kohteita: Anderssonilta on tultu esimerkiksi ruokakaupassa kysymään, onko hän se *Lasten uutisten* Kukka.

"Välillä kouluvierailulta on vaikea lähteä pois, kun hommat on hoidettu. Lapset kyselevät autolle saakka, mikä on lempijäätelöni ja mitä teen vapaa-ajalla." ●